

Ἐν Ὀλύμπῳ

Τριμηνιαίο ηλεκτρονικό περιοδικό
ISSN: 2732-7558

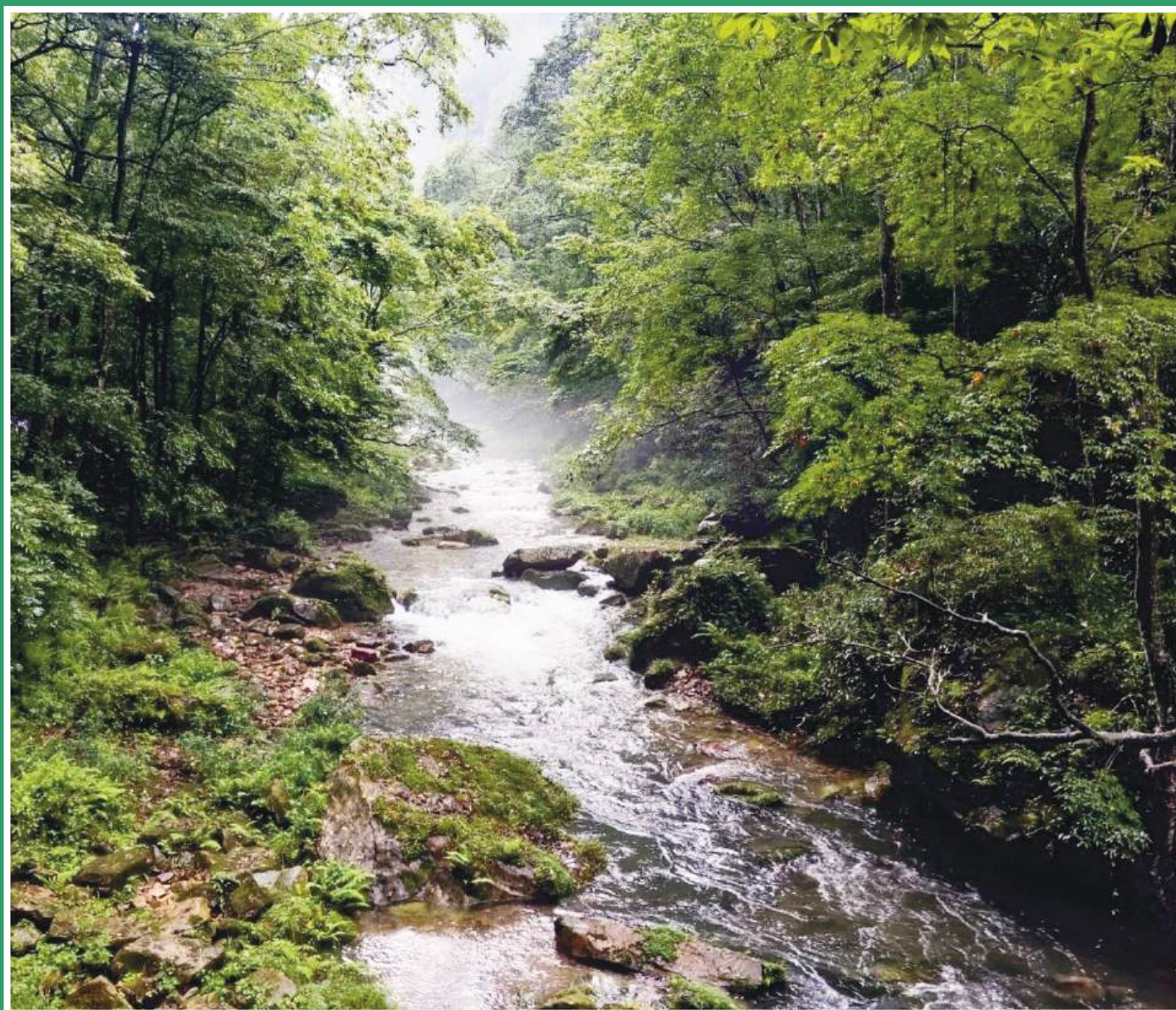
ΤΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ ΚΑΛΙΤΕΧΝΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΩΝ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΕΠΑΡΧΙΑΣ ΕΛΑΣΣΟΝΑΣ
«ΚΕΝΤΡΟ ΤΕΧΝΗΣ, ΛΟΓΟΥ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΔΡΑΣΗΣ»

Αριθμός Τεύχους: 38 Απρίλιος - Μάιος - Ιούνιος 2026
Ηλεκτρονική διεύθυνση: www.enolympo.gr

- Κοινωνιολογικά θέματα
- Δρώμενα του Δικτύου
- Καλλιτεχνικά θέματα

- Λαογραφικά θέματα
- Ιστορικά θέματα
- Παιδαγωγικά θέματα

- Λογοτεχνικά θέματα
- Πολιτιστικά θέματα
- Περιβάλλον-Οικολογία

Έν Ολύμπω

τριμηνιαίο ηλεκτρονικό περιοδικό
ISSN: 2732-7558

Ιδιοκτησία:

Δίκτυο Καλλιτεχνών και Επιστημόνων για την ανάπτυξη της Επαρχίας Ελασσόνας

Διεύθυνση Σύνταξης :

Ελένη Μπλιούμη Μπαρά
Έδρα: Ελασσόνα
6ης Οκτωβρίου
Τ.Κ. 40200

Ιστοσελίδα: enolympo.gr

Fecabook: Έν Ολύμπω

Συντακτική Επιτροπή:

Κορίνα Πάντου
Βασίλης Ζαρζώνης

Φιλολογική επιμέλεια:

Κορίνα Πάντου

Σελιδοποίηση:

Μαρία Μοσχογιάννη

Ηλεκτρονική υποστήριξη:

Αθανάσιος Αδάμου

Τεχνική υποστήριξη:

Σταύρος Σαχινίδης

Νομικός Σύμβουλος:

Κωνσταντίνος Παπαλεξανδρής

Στοιχεία επικοινωνίας:

Ελένη Μπλιούμη Μπαρά

Τηλ.: 6976832232

email: elempliou@gmail.com

Σημείωση σύνταξης:

● Επιτρέπεται η αναδημοσίευση των κειμένων του περιοδικού «Έν Ολύμπω», με τον όρο να αναγράφεται η πηγή, ο συγγραφέας του κειμένου, ο αριθμός τεύχους και ο αριθμός σελίδας.

● Οι συγγραφείς των άρθρων φέρουν την ευθύνη για τις απόψεις τους.

● Φωτογραφία διαδικτύου

«Χειριστείτε ένα βιβλίο
όπως η μέλισσα ένα ρουλούδι:
εξάγετε τη γλυκύα του
αλλήλα μην το καταστρέψετε»

Τζον Μιούιρ

Ο «ΜΕΣΑ ΙΟΥΝΗΣ»

Μια παραλία του Ιούνη
του κορμιού σου η σφριγηλή άμμος,
αυλακωμένη με μπλε-κόκκινα ζωτικά ποτάμια...

Ανασαίνεις
και μεσουραναί ο «μέσα ήλιος»!
Η παλirroια ξεβράζει... «καβούρια»
και φοβίες.

Οι αλυσίδες σου γλιστρούν στην άμμο, ποτισμένες ξανθό καλοκαίρι.
Τώρα, δε σε θολώνει το συννεφόκαμα.

Ιδρώνεις στη δουλειά,
ως να καούν οι τοξίνες της άρνησης!

Μόλις εχθές, σε σκλάβωναν κάλπικες λάμπες
σε βλέμματα, που κολάκευαν
τις άγουρες δυσαναλογίες σου!

Τώρα, στην άμπωτη του Ιούνη σου...
Ξαπλώνεις τολμηρά
κι απλώνεις στα χαλίκια τις ανασφάλειές σου...

να τριφτούν!
Ολόγυμνες να εξατμιστούν!
Ολόγλυκος πια!

Στον «μέσα Ιούνη» κοκκίνισαν οι «μέσα λέξεις» μεστωμένες!

Τις δαγκώνεις και στάζουν αξιοπρέπεια

και μελωμένη ενέργεια του «Ιούνη».
Ιούνη, μοιράζεις «στάχια» αγρών
...που οριοθέτησες!

Και η φωνή σου γιγαντώνει:
Διαιρετέο το «μέσα φως»,
με δυο διαιρετές: Πίστη κι Αγάπη!

Της Κορίνας Πάντου

Υ.Σ. Ιούνη μου, που ωριμάζεις
το φωτός!

Συλλογή : «ΣΥΝΝΕΦΟΚΑΜΑ»

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- Ο «Μεσα Ιούνης» της Κυριακής-Κορίνας Πάντου, φιλόλογου, θεατρικής συγγραφέως, ποιήτριαςσελ. 1
- Μια πολιτισμική προσέγγιση του παρελθόντος. Το παράδειγμα της αρχαίας Περραιβίας του Ευάγγελου Τσακνάκη, Πολιτισμολόγου MSc πολιτικής υγείας MSc Δημιουργικής Γραφήςσελ. 2
- Το 1935 ο Νίκος Ι. Γιαννόπουλος καταγράφει τις αρχαιότητες στην Ελασσόνα. Βρίσκονταν παρατημένες στην αυλή του Τελωνείου, του Παύλου Λάλου συνταξιούχου δημοσιογράφου, συγγραφέασελ. 4
- Ο θλιμμένος στυλτής της Γεράνειας, του Αθανασίου Θεοδωράκη πολιτικού επιστήμονασελ. 5
- ARGENTINA ENA ΣΠΑΝΙΟ ΒΑΦΤΙΣΤΙΚΟ ΤΩΝ ΘΕΣΣΑΛΩΝ (16ος/17ος αι.- 1816), του Κ. Σπανού, συγγραφέα, εκδότη του περιοδικού «Θεσσαλικό Ημερολόγιο» ..σελ. 6
- Αγροτική οικονομία και συλλογικότητα, του Λευτέρη Γκόγκου, Οικονομολόγου, Λογιστήσελ. 7
- Κοινωνιολογικά στοιχεία του αγροτικού πολιτισμού στην Νεοελληνική ποίηση, του Σταύρου Σαχινίδη, Οικονομολόγουσελ. 9
- Η αυξανόμενη παρεμβατικότητα των γονέων στο έργο των εκπαιδευτικών: παιδαγωγικές, ψυχολογικές και κοινωνικές διαστάσεις, του Γιώργου Νιάουστα, εκπαιδευτικού, Med στις Επιστήμες της Αγωγήςσελ. 10
- Ρουμπρίκες αξιολόγησης: η νέα διάσταση ενός παλιού όρου, της Δρ Ευαγγελίας Ράπτου, μεταδιδακτορικής ερευνήτριας, Παν/μιο Αιγαίου, Τ.Ε.Π.Α.Ε.Σσελ. 11
- Ο σπουδαίος και μαρτυρικός Ιερός Ναός Αγίου Δημητρίου Συκέας με το σπάνιο και περίλαμπρο τέμπλο του, του Ιωάννη Δαρή, θεολόγου, αστυνομικούσελ. 12
- Ο «καβαφικός ηδονισμός» και η πρόσληψή του από την παλαιότερη κριτική, του Θωμά Ν. Λιόλιου, φιλόλογου, προέδρου του Α.Ε.Μ.Α.σελ. 13
- «Διονύσιος Σολωμός vs Ανδρέας Κάλβος», του Θωμά Ν. Λιόλιου, φιλόλογου, προέδρου του Α.Ε.Μ.Α.σελ. 14
- Κάποτε στη Ναύπακτο..., της Δέσποινας Χίντζογλου - Αμασλίδου, γιατρού, μέλος της Ε.Λ.Β.Εσελ. 16
- Στοιχείο ζωής, της Ελένης Μπλιούμη-Μπαρά, εκπαιδευτικού, MSc Δημιουργικής Γραφής & Λογοτεχνικής Συγγραφήςσελ. 17
- Η αιώρα, της Ελένης Μπλιούμη-Μπαρά, εκπαιδευτικού, MSc Δημιουργικής Γραφής & Λογοτεχνικής Συγγραφήςσελ. 19
- Ψυχογραφήματα "Στο εξοχικό", "Συγκρότημα στη θάλασσα", της Δέσποινας Χίντζογλου - Αμασλίδου, γιατρού, μέλος της Ε.Λ.Β.Εσελ. 20

Για τους δωρητές κι εκείνους που εξέφρασαν την επιθυμία να συμβάλουν στα έξοδα του περιοδικού, παραθέτουμε παρακάτω τον αριθμό λογαριασμού του Συλλόγου (Δίκτυο Καλλιτεχνών και Επιστημόνων για την ανάπτυξη της επαρχίας Ελασσόνας ΔΙ.Κ.Ε.Α.Ε.ΕΛ.).
Εθνική Τράπεζα: GR95 0110 3410 0000 3410 0594 398

Μια πολιτισμική προσέγγιση του παρελθόντος Το παράδειγμα της αρχαίας Περραιβίας¹

Η ΔΙΠΛΗ ΦΥΣΗ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

Στην προσπάθειά μας να προσεγγίσουμε έναν αρχαίο πολιτισμό, όπως αυτόν των Περραιβών, ερχόμαστε αντιμέτωποι με τη διπλή φύση της ίδιας της Ιστορίας: από τη μια πλευρά βρίσκεται το σύνολο του βιωμένου παρελθόντος και από την άλλη η αποσπασματική εικόνα που έφτασε σε εμάς μέσα από τις γραπτές πηγές και τις αρχαιολογικές μαρτυρίες. Η ανασύνθεση αυτής της πορείας προκαλεί μια συνεχή διαπραγμάτευση με τον χρόνο, τις δομές που μεταβάλλονται αργά και τη δράση των ανθρώπων που έζησαν μέσα σε αυτές.

ΣΚΟΠΟΣ

Ο σκοπός του παρόντος άρθρου είναι να προσεγγίσει το παρελθόν μέσα από το παράδειγμα της αρχαίας Περραιβίας, όχι ως μια απλή παράθεση γεγονότων, αλλά σε συνάρτηση με τις βαθιές και βραδυκίνητες δομές της γεωγραφίας, της κοινωνίας, της οικονομίας και της συλλογικής νοοτροπίας.² Μέσα από τη σύνθεση ιστορικών, αρχαιολογικών και μυθολογικών στοιχείων, στόχος είναι να αναδειχθεί η πολιτισμική ταυτότητα της περιοχής, αναγνωρίζοντας παράλληλα τα όρια, τις υποκειμενικότητες και τα φίλτρα μέσα από τα οποία έφτασε η πληροφορία μέχρι τις μέρες μας. Η προσέγγιση αυτή βοηθά τον αναγνώστη να κατανοήσει πώς οι σταθερές δομές του κάθε τόπου εξακολουθούν να αλληλεπιδρούν με τις ανθρώπινες επιλογές, επηρεάζοντας την τοπική ταυτότητα και τη σχέση με το περιβάλλον.

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Αντικρίζοντας σήμερα τον επιβλητικό όγκο του Ολύμπου, τα Στενά του Σαρανταπόρου, καθώς και όλα τα «σταθερά» γεωγραφικά σημεία, μοιραζόμαστε το ίδιο τοπίο με τους αρχαίους κατοίκους της περιοχής. Κι εδώ εννοούμε τους ανθρώπους που έζησαν, μόλις, δύο-τρεις χιλιετίες πριν από εμάς. Αν «κοιτάξουμε» αρκετές χιλιάδες χρόνια πριν, τότε προφανώς το γεωγραφικό τοπίο ήταν διαφορετικό. Η γεωγραφία, λοιπόν, ως μια δομή που μεταβάλλεται με εξαιρετικά αργό ρυθμό, εκτός του ότι, μας φέρνει πιο κοντά με τους ανθρώπους του παρελθόντος, καθορίζει διαχρονικά την οικονομία και την επιβίωση της περιοχής. Από την αρχαία Περραιβική Τριπολίτιδα (Άζωρος, Δολίχη, Πύθιο) και τις αυτόνομες πόλεις όπως η Ολοσσών, οι Γόννοι και οι άλλες,³ μέχρι την αγροτική παραγωγή σιταριού και κρασιού που καταγράφονται αιώνες αργότερα στα οθωμανικά κατάστιχα,⁴ καθώς και μέχρι σήμερα, η γη παραμένει σταθερός τροφοδότης μιας κοινωνίας η οποία είτε προσαρμόζεται στο φυσικό της περιβάλλον είτε το μετασχηματίζει.

Η ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΩΣ ΔΟΜΗ ΚΑΙ ΩΣ ΥΠΟΣΥΣΤΗΜΑ

Η κοινωνική οργάνωση των Περραιβών ως δομή μεταβαλλόταν με αργό ρυθμό μέσα στον χρόνο. Και αυτό, αν λάβουμε υπόψη τη διαχρονική ανάγκη των ανθρώπων να

Ευάγγελος Τσακνάκης
Πολιτισμολόγος
Msc πολιτικής υγείας
MSc Δημιουργικής Γραφής

συγκροτούν αυτοδιοικούμενες κοινότητες και να αναπτύσσουν σχέσεις εξουσίας ή εξάρτησης –όπως ο διαχρονικός έλεγχος που υπέστησαν από τους Θεσσαλούς αριστοκράτες, η μετέπειτα ενσωμάτωσή τους στην Αιτωλική Συμπολιτεία⁵ ή, ακόμη, και η συμβίωση των ανθρώπων της περιοχής με τους μετέπειτα κατακτητές– επιβίωνε σχεδόν αμετάβλητη για αιώνες.

Προφανώς, η κοινωνία των Περραιβών θα πρέπει να μελετάται και ως υποσύστημα με βάση την κοινωνία των άλλων· με βάση, δηλαδή, τα δικά τους κοινωνικά υποσυστήματα. Η εικόνα που έχουμε για τις ισχυρές αριστοκρατικές οικογένειες, το θεσσαλικό ιππικό⁶ που ήλεγχε την περιοχή ή τη μετέπειτα πολιτική ένταξη στην Αιτωλική Συμπολιτεία, φτάνει σε

εμάς μέσα από τις ιστορικές και αρχαιολογικές πηγές. Το κοινωνικό υποσύστημα των Περραιβών θα ήταν άρρηκτα συνδεδεμένο με τα ευρύτερα συστήματα των Θεσσαλών, των Μακεδόνων και των υπόλοιπων Ελλήνων, ανταλλάσσοντας συνεχώς επιρροές.⁷

ΣΥΛΛΟΓΙΚΗ ΝΟΟΤΡΟΠΙΑ

Η θρησκεία και η μυθολογία των Περραιβών αποτελούν το κατεξοχήν πεδίο της συλλογικής τους νοοτροπίας, μιας δομής που αποτυπώνει τις βαθιές ανάγκες του ανθρώπου να συνδεθεί με το Υπερβατικό. Η λατρεία των θεών με επίκεντρο το ιερό του Πυθίου στις παρυφές του Ολύμπου, καθώς και οι πλούσιοι τοπικοί μύθοι για τον μάντη Μόψο⁸ ή τον Λαπίθη Πειρίθου,⁹ διασώζονται χάρη στα γραπτά κείμενα και τα αρχαιολογικά ευρήματα.

Για πολλούς αιώνες, λοιπόν, αυτή η ανάγκη των Περραιβών να πιστεύουν σε κάτι ανώτερο εκφραζόταν μέσα από τους μύθους και τη λατρεία του Δωδεκάθεου. Διαφαίνεται πόσο βαθιά ριζωμένη ήταν αυτή η νοοτροπία ακόμη και όταν ο κόσμος έγινε χριστιανικός, καθώς η ανάγκη για την πίστη και την ελπίδα μεταφέρθηκε στη νέα θρησκεία, υποδεικνύοντας διαχρονικά ότι η συλλογική ψυχολογία μεταβάλλεται με αργούς ρυθμούς στον χρόνο.

Η ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΙΚΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ

Η κατανόηση της κάθε κοινωνίας, μοιραία, περνά μέσα από το φίλτρο της υποκειμενικότητας των συγγραφέων.¹⁰ Και είναι αρκετά δύσκολο για τον μελετητή να απαλλαγεί από τις πεποιθήσεις του ή να τις παραμερίσει. Οι πληροφορίες που διαθέτουμε για τη στρατηγική θέση των Περραιβών ανάμεσα σε Θεσσαλούς και Μακεδόνες, για τη συμμετοχή τους στη Δελφική Αμφικτιονία, ή για το γεγονός ότι «εμήδισαν» παραδίδοντας γη και ύδωρ, δεν μπορεί να είναι απολύτως ουδέτερες. Αναπόφευκτα εμπεριέχουν προσωπικές ερμηνείες του Ηροδότου, του Θουκυδίδη ή του Τίτου Λιβίου, οι οποίοι έγραψαν επηρεασμένοι από τη δική τους εποχή και τις δικές τους σκοπιμότητες. Εν τέλει, και οι σύγχρονες προσεγγίσεις, όπως η παρούσα, εμπεριέχουν θεωρίες τις οποίες ο γράφων έχει αποδεχτεί.

ΕΠΙΛΕΚΤΙΚΗ ΠΑΡΑΔΟΣΗ

Γνωρίζουμε τον μάντη Μόψο, τον Πειρίθου και τη λατρεία του Πυθίου Απόλλωνα.¹¹ Αντίθετα, γνωρίζουμε ελάχιστα για τη ζωή των περισσότερων γεωργών, κτηνοτρόφων και τεχνιτών που κατοίκησαν την Περραιβία. Και αυτό διότι κάθε γενιά που ακολούθησε επέλεξε, διατήρησε, αναδιαμόρφωσε ή λησμόνησε στοιχεία αυτού του πολιτισμού, συγκροτώντας τη δική της εκδοχή του παρελθόντος.¹² Έτσι, ορισμένες μνήμες, πρόσωπα και παραδόσεις διασώθηκαν, επειδή κρίθηκαν σημαντικές για τις ανάγκες και τις αξίες των μεταγενέστερων κοινωνιών, ενώ αναρίθμητες πτυχές της καθημερινής ζωής χάθηκαν στη λήθη. Όχι απαραίτητα επειδή ήταν λιγότερο σημαντικές, αλλά επειδή δεν εντάχθηκαν στη συλλογική μνήμη που κληροδοτήθηκε στις επόμενες γενιές. Ωστόσο, οι επιγραφικές μαρτυρίες, ορισμένες φορές, αλλά και τα ίδια τα ευρήματα, μας προσφέρουν «αποσπάσματα» της καθημερινότητας των απλών ανθρώπων, όταν για παράδειγμα προκύπτουν ανθρωπινότητα από αναθηματικές επιγραφές ή όταν εξετάζεται η χρήση των ιδίων των αντικειμένων. Τα αρχαιολογικά ευρήματα, λοιπόν, αποτελούν συχνά πιο άμεσες μαρτυρίες της καθημερινής ζωής του παρελθόντος.

Η ΔΟΜΗ ΤΗΣ ΑΙΣΘΗΣΗΣ

Τέλος, ο μελετητής του παρελθόντος θα πρέπει να έχει κατά νου τη «δομή της αίσθησης»:¹³ αυτής της κοινής, ιδιαίτερης αντίληψης για τη ζωή, τις αξίες και τον φόβο που μοιράζονταν οι αρχαίοι Περραιβοί. Πώς ένιωθαν οι άνθρωποι ζώντας στην ομηρική «κακοχείμωνα Δωδώνη»,¹⁴ πώς βίωναν τις κοινωνικές τους ιεραρχίες ή τη θρησκευτική τους κατάνυξη στο ιερό του Πυθίου; Αυτή η βιωμένη πραγματικότητα είναι αδύνατον να ανασυσταθεί, αφού διαφέρει από

γενιά σε γενιά – αρκεί να σκεφτούμε ότι δυσκολευόμαστε να συλλάβουμε την αίσθηση ζωής ακόμη και των δικών μας παππούδων. Ωστόσο, τα καθημερινά αντικείμενα και τα τελετουργικά σκεύη, τα οποία κατασκευάστηκαν και χρησιμοποιήθηκαν από τους ίδιους τους Περραιβούς, μας επιτρέπουν ίσως να προσεγγίσουμε ως έναν βαθμό τον τρόπο με τον οποίο οι άνθρωποι βίωναν τον κόσμο τους.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Η ανασύνθεση του πολιτισμού των αρχαίων Περραιβών μας υποδεικνύει ότι η Ιστορία δεν είναι μια σειρά από αποκομμένα γεγονότα, αλλά ένα ζωντανό πλέγμα από δομές που αντέχουν στον χρόνο. Η γεωγραφία, η οικονομία, η κοινωνική οργάνωση και η συλλογική νοοτροπία των προγόνων μας διαμορφώθηκαν σε ένα κοινό πλαίσιο, οι βάσεις του οποίου μεταβάλλονται με αργούς ρυθμούς.

Αν και η εικόνα που διαθέτουμε σήμερα φτάνει σε εμάς διαθλασμένη μέσα από την υποκειμενικότητα των αρχαίων και των μετέπειτα συγγραφέων, καθώς και την επιλεκτική παράδοση των επόμενων γενεών, η ουσία του περραιβικού παρελθόντος παραμένει παρούσα.

Ακόμη κι αν τα αρχαιολογικά ευρήματα, η ερμηνεία των οποίων δεν είναι πλήρως απαλλαγμένη από τις οπτικές των σύγχρονων μελετητών, λειτουργούν αντισταθμιστικά στην απώλεια της βιωμένης εμπειρίας και στη μεροληψία της παράδοσης και παρόλο που είναι αδύνατον να αντιληφθούμε την αυθεντική «δομή της αίσθησης» εκείνων των ανθρώπων, ο Άνθρωπος παραμένει ο διαχρονικός πρωταγωνιστής που συνεχίζει να δημιουργεί, να εξελίσσεται και να μετασχηματίζει τις δομές, μεταφέροντας αθόρυβα μια κληρονομιά χιλιάδων ετών.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Το παρόν κείμενο αποτελεί σύνοψη και προσαρμογή του άρθρου: Τσακνάκης, Ε. «Η Αρχαία Περραιβία: Μια Πολιτισμική Προσέγγιση», *Θεσσαλικό Ημερολόγιο*, τ. 73, Λάρισα 2018, σ. 113-128, ειδικά για τις ανάγκες του παρόντος περιοδικού.
2. Για τις «δομές των πολιτισμών», βλ. Braudel, F. (μτφρ. Άρ. Αλεξάκης), *Γραμματική των Πολιτισμών*, ΜΙΕΤ, Αθήνα 2007, σ. 60-78.
3. Για τις πόλεις της αρχαίας Περραιβίας, βλ. ενδεικτικά: Hansen, M. - Nielsen, T., *An Inventory of Archaic and Classical Poleis*, Oxford University Press, Oxford 2004, σ. 689-690.
4. Βλ. ενδεικτικά: Σπανός, Β., «Οι οικισμοί της επαρχίας Ελασσόνας στο οθωμανικό κατάστιχο TD 101 του 1521», *Θεσσαλικό Ημερολόγιο*, τ. 74, Λάρισα 2018, σ. 3-16.
5. Τσαγκάρη, Δ., «Η Θεσσαλία στη σφαίρα επιρροής του Κοινού των Αιτωλών: Κυκλοφορία Αιτωλικών Νομισμάτων στην περιοχή», *Πρακτικά Συνεδρίων της Γ' Επιστημονικής Συνάντησης. Το Νόμισμα στον Θεσσαλικό Χώρο*, Έκδοση των Φίλων του Νομισματικού Μουσείου, Αθήνα 2004, σ. 223-232.
6. Κραβαρίτου, Σ., «Εισαγωγή», στο *Αρχαίες Πόλεις Θεσσαλίας και περιόικων περιοχών*, Περιφερειακή Ένωση Δήμων Θεσσαλίας, Λάρισα 2012, σ. 13-36.
7. Για τη διαδικαστική αρχαιολογία, βλ. Renfrew, C. - Bahn, P. (μτφρ. Ι. Καραλή-Γιαννακοπούλου), *Αρχαιολογία: Θεωρίες, μεθοδολογία και πρακτικές εφαρμογές*, επιμ. Α. Καλλέγια, Εκδόσεις Καρδαμίτσα, Αθήνα 2001.
8. Ορφικά, *Αργοναυτικά* (στ. 127-129): «Κάστορα θ' ἰππόδαμον Πολυδεύκεά τ' εἰσενόησα / και Μόψον Τιταρήθεν, ὃν Ἄμπυκι νυμφευθεῖσα / Χαονίην ὑπό φηγόν Ἀρηγονίς ἐξελόχευσε».
9. Ο Πειρίθους, στον γάμο του με την Ιπποδάμεια, προσκάλεσε όλους τους ολύμπιους θεούς εκτός από τον Άρη και

- την Έριδα. Λόγω των πολλών προσκεκλημένων, τα ξαδέρφια του Κένταυροι κάθισαν σε μία σπηλιά. Επειδή δεν ήταν εξοικειωμένοι με το κρασί, μέθυσαν εύκολα και ο Ευρυτίωνας όρμησε στη νύφη, ακολουθούμενος και από τους υπόλοιπους Κενταύρους. Ακολούθησε μάχη και ο Πειρίθους, με σύμμαχο τον φίλο του Θησέα, έκοψε τα αφτιά και τη μύτη του Ευρυτίωνα. Έτσι άρχισε η μακροχρόνια έχθρα Λαπιθών και Κενταύρων, η οποία ήταν αποτέλεσμα μηχανορραφίας του Άρη και της Έριδας. Βλ. Διόδωρος, Δ, 70· Graves, R. (μτφρ. Λ. Ζενάκος), *Οι Ελληνικοί Μύθοι*, Εκδόσεις Πλειάς, Αθήνα 1979, τ. Α'-Β', σ. 410-411.
10. Hodder, I. (μτφρ. Π. Μουτζουρίδης - Κ. Νικολέντζος - Μ. Τσούλη, επιμ. Κ. Κωτσάκης), *Διαβάζοντας το παρελθόν: Τρέχουσες ερμηνευτικές προσεγγίσεις στην αρχαιολογία*, Εκδόσεις του Εικοστού Πρώτου, Αθήνα 2002, σ. 55, 281-283.
11. Ρακατσάνης, Κ. - Τζιαφάλιας, Α., *Λατρείες και Ιερά στην Αρχαία Θεσσαλία: Περραιβία*, τ. Β', Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, Ιωάννινα 2004, σ. 71.
12. Για την «επιλεκτική παράδοση», βλ. Williams, R. (μτφρ. Β. Αποστολίδου), *Κουλτούρα και Ιστορία*, Εκδόσεις Γνώση, Αθήνα 1994, σ. 148-151.
13. Για τη «δομή της αίσθησης», βλ. Williams, R., ό.π., σ. 137-147.
14. Ομήρου, *Ιλιάδα*, Β' (στ. 738-741 & 748-751): «Οἳ δ' ἄργισσαν ἔχον καὶ Γυρτώνην ἐνέμοντο, / Ὅρθην, Ἥλώνην τε πόλιν τ' Ὀλοοσσόνα λευκὴν, / τῶν αὖθ' ἡγεμόνευε μενεπτόλεμος Πολυποίτης / υἱὸς Πειριθόοιο τὸν ἀθάνατος τέκετο Ζεὺς (...). / Γουνεὺς δ' ἐκ Κύφου ἦγε δῶα καὶ εἴκοσι νῆας· / τῷ δ' Ἐνιῆνες ἔποντο μενεπτόλεμοι τε Περαιβοὶ / οἳ περὶ Δωδώνην δυσχεῖμερον οἰκί' ἔθεντο / οἳ τ' ἄμφ' ἱμερτὸν Τιταρησσὸν ἔργα νέμοντο (...))».

Το 1935 ο Νίκος Ι. Γιαννόπουλος καταγράφει τις αρχαιότητες στην Ελασσόνα Βρίσκονταν παρατημένες στην αυλή του Τελωνείου

Για πολλά χρόνια η Ελασσόνα προσδοκούσε να γίνει κάποιο Μουσείο που να στεγάσει τις αρχαιότητες της περιοχής. Από το 1913 (ως έφεδρος αξιωματικός ακόμα) ο Αρχαιολόγος Απόστολος Αρβανιτόπουλος, μετά Έφορος Αρχαιοτήτων Θεσσαλίας, μάζεψε από την περιοχή Ελασσόνας και χωριά, αρκετές αρχαιότητες, κυρίως μαρμάρινες (λίθινες) στήλες με επιγραφές και βάσεις αγαλμάτων, για να διασωθούν και να καταγραφούν- δημοσιευθούν. Ο ίδιος έκανε αρκετές δημοσιεύσεις επιγραφών. Έτσι για πρώτη φορά υπήρξε μια συλλογή αρχαιολογικού υλικού, που έδινε πληροφορίες για την αρχαία Περραιβία, υλικό για ερευνητές- αρχαιολόγους- ιστορικούς.

Όμως υπήρχε πρόβλημα αποθήκευσης- φύλαξης αυτών των αρχαιοτήτων στην Ελασσόνα, λόγω έλλειψης κτιρίου.

Το άλλοτε Τούρκικο Τελωνείο στην Ελασσόνα έγινε ο χώρος συγκέντρωσης των αρχαίων λίθων. Μετά ο Απ. Αρβανιτόπουλος μετατέθηκε. Το Τελωνείο ως δημόσιο κτίριο, ενοικιάστηκε και μετατράπηκε σε καπνεργαστήριο, ιδιωτικό, που έκανε σιγαρέτα με το όνομα ΜΕΝΕΞΕΣ, από ντόπιο καπνό. Οι αρχαιότητες για να μη εμποδίζουν στοιβάχτηκαν στην πίσω στενή αυλή, ως κοινές πέτρες.

Μόλις το 1935 έγινε μια προσπάθεια από τον νέο Σύλλογο ΠΡΟΟΔΕΥΤΙΚΟ ΟΜΙΛΟ ΕΛΑΣΣΟΝΑΣ να φροντίσουν τις λίθινες αυτές αρχαίες επιγραφές, και με μία επιστολή προς το υπουργείο Παιδείας ζήτησαν την άδεια, μια και στους στόχους του Ομίλου είχαν την ίδρυση Μουσείου. Το Υπουργείο ορίζει τον Νικ. Ι. Γιαννόπουλο Έφορο των Αρχαιοτήτων στη Λάρισα (:), να πάει στην Ελασσόνα και να ασχοληθεί με τις αρχαιότητες αυτές, όπως περιγράφει ο ίδιος σε δημοσίευμα στην Λαρισινή εφημερίδα Κήρυξ στις 15-9-1935.

Ο Ν. Γιαννόπουλος, γράφει, ότι έφτασε στην Ελασσόνα στις 4 Σεπτεμβρίου και άρχισε το έργο του καθαρισμού. Ο Σύλλογος ΠΟΕ της Ελασσόνας του έδωσε 2 εργάτες

του **Παύλου Λάλου**
συνταξιούχου
δημοσιογράφου
συγγραφέα

(για δύο μέρες) και με τις οδηγίες του Εφόρου έβγαλαν από το σωρό όπου στοιβάζονταν «περί τας 60-65 στήλας μεγάλας και βάθρα αγαλμάτων περιέχοντα διαφόρους επιγραφάς και σπουδαία ψηφίσματα των διαφόρων πόλεων της αρχαίας Περραιβίας... ταύτας ηριθμήσαμεν και ετοποθετήσαμεν προσωρινώς κατά μήκος ενός διαδρόμου του προαυλίου του καπνεργοστασίου.

Αλλά μένουν ακόμη περί τα 50-60 μάρμαρα τα μεγαλύτερα, τα οποία είναι ατάκτως ερριμένα και στοιβαγμένα όπισθεν του καπνεργοστασίου, εν χώρῳ στενό... έμειναν αυτά χωρίς να αντιγραφούν και αριθμηθούν...».

*Εφ. Κήρυξ, 15-9-1935, Λάρισα, (βλ. Β.

Πλάτανος, 2022, σ. 354).

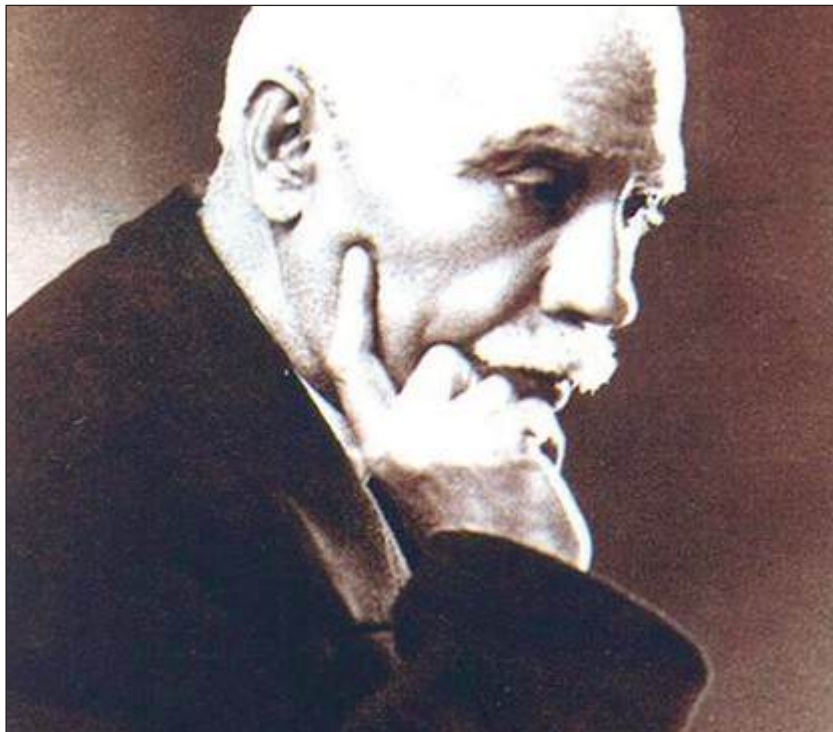
Δηλαδή έκανε μισή καταγραφή, αρχαίων μαρμάρινων επιγραφών, αλλά λόγω έλλειψης κατάλληλου χώρου τα άφησε πάλι στο πρώην Τελωνείο. Σε συμφωνία όμως με τον Προοδευτικό Σύλλογο Ελασσόνας και τον τότε Πρόεδρο Κοινότητας Ελασσόνας, ζήτησαν από το Υπουργείο

Παιδείας το σωζόμενο (στέρεο) Τζαμί (το ευρισκόμενο στην πλευρά του Βαροσίου που και σήμερα υπάρχει) για να γίνει η στέγαση των αρχαίων. Απ' ότι γνωρίζουμε αυτό θα γινόταν αλλά μετά από πολλές δεκαετίες.

Νικόλαος Ι. Γιαννόπουλος: Γεν. στον Αλμυρό Μαγνησίας το 1866 (καταγωγή από Ήπειρο), πέθανε το 1945.

Υπήρξε σπουδαίος ερευνητής- συγγραφέας και αυτοδίδακτος αρχαιολόγος, που από το 1918 διορίστηκε Επιμελητής Αρχαιοτήτων του Μουσείου Βόλου, ενώ ίδρυσε Σύλλογο την ΦΙΛΑΡΧΑΙΟ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΑΛΜΥΡΟΥ και Μουσείο Αλμυρού. Μετά το-

ποθετήθηκε και έφορος αρχαιοτήτων σε Χαλκίδα, Αργοςτόλι, πάλι Αλμυρό και ξανά το 1941 (εν μέσω πολέμου) Επιμελητής Αρχαιοτήτων στο Μουσείο Βόλου το 1941 και προσωρινός Διευθυντής της Δ' Περιφέρειας Θεσσαλίας. Έγραψε πολλές μελέτες με πρώτη το βιβλίο ΤΑ ΦΘΙΩΤΙΚΑ.

Ο **Νικ. Γιαννόπουλος**

Ο θλιμμένος στυλίτης της Γεράνειας

Η απαραίτητη ανακατασκευή του καμπαναριού της εκκλησίας της Αγίας Τριάδας στη Γεράνεια Ελασσόνας πριν χρόνια, είχε κάποιες αναπάντεχες συνέπειες. Στερεώθηκε η παραδοσιακή στέγη, αλλά χάλασε η παλαιά φωλιά των πελαργών. Εκτοτε κάτι ενοχλεί τα πουλιά εκεί και δεν ξαναγύρισαν στο καμπαναριό της εκκλησίας για να κάνουν φωλιά. Τοποθετήθηκε μια νέα, «τεχνητή» φωλιά σε στύλο της ΔΕΗ, στην πλατεία του χωριού, αλλά παρά τις καλές προθέσεις, τα αποτελέσματα είναι δυσάρεστα. Τα γυμνά ηλεκτροφόρα καλώδια ενοχλούν τους ασπρόμαυρους επισκέπτες, τα μεγάλα φτερά τους ακουμπούν στα καλώδια αυτά και κάθε χρόνο, προκύπτει δυστυχώς το μοιραίο.

Ο πελαργός, πουλί όμορφο, περήφανο, ταυτισμένο με το χαρμόσυνο νέο του τοκετού, στολίδι των αγρών, θηρευτής στα ποτάμια, σήμα των καμπαναριών, άγγελος της άνοιξης. Οι πελαργοί, πουλιά όμορφα, ζευγάρια αλληλέγγυα, σύντροφοι πιστοί, κουβαλητάδες ακούραστοι.

Πάλι φέτος ένα ζευγάρι πελαργών ήρθε στη φωλιά της πλατείας. Πρόλαβα τις μέρες του φετινού Πάσχα να δω το πήγαινε-έλα τους, την ανύψωση της φωλιάς πάνω στην μοντέρνα γυαλιστερή βάση, τους πρώτους τους έρωτες, τους επαναλαμβανόμενους ρυθμικά χτύπους του ραμφών τους, την ευτυχή εγκατάστασή τους στο χωριό μας.

Όμως, μετά από μια σύντομη συγκατοίκηση και το συμβάσμα της φωλιάς, ήρθε το μοιραίο. Το ένα πουλί έπεσε σκοτωμένο μετά από επαφή με τα γυμνά ηλεκτροφόρα καλώδια, το άλλο συνεχίζει να πηγαίνει στη φωλιά, ίσως και να κλωσσά τα αυγά. Μερικές φορές φεύγει για εξεύρεση τροφής, κάποιες άλλες κάθεται πάνω σε έναν κοντινό ξύλινο στύλο, περιμένοντας μάλλον να εμφανιστεί το ταίρι του. Το φαινόμενο επαναλαμβάνεται κάθε χρόνο, τον μοναχικό μας πελαργό, τον ονόμασα «θλιμμένο στυλίτη».

Κλωσσά υπομονετικά τα αυγά του και κοιτά τους λιγοστούς επισκέπτες της πλατείας επίμονα και θλιμμένα. Το περυσινό καλοκαίρι, και τότε ο μοναχικός πελαργός έφτασε και στη γειτονιά μας, ήρθε σε έναν κοντινό στύλο, έμεινε εκεί για αρκετή ώρα και πλησίασα για μια φωτογραφία. Με κοιτούσε με κάποια περιέργεια, με μια ελαφρά κλίση της κεφαλής, χωρίς να δείχνει ωστόσο ανήσυχος. Έκανα κάποιες προσπάθειες από διαφορετικές γωνίες, δεν είναι ευχάριστο να βλέπεις τον άρχοντα των αιθέρων ανάμεσα στα καλώδια και τον άφησα στη μοναξιά και στη θλίψη του.

Θυμώμαι όμως από την εποχή που ήμουν μαθητής στο Δημοτικό, (τριθέσιο σχολείο είχαμε στη δεκαετία του 1960 στη Γεράνεια) κάποιες μαγευτικές σκηνές με τους πελαργούς, τα λελέκια, όπως τα λέγαμε.

Ήταν εντυπωσιακή η άφιξή τους, στις αρχές της άνοιξης, μαζί με τα χελιδόνια...Από το παράθυρο του σχολείου, που βρίσκεται κοντά στην εκκλησία, βλέπαμε την ωραία στιγμή της εμφάνισης του ζεύγους στο χωριό, της πρώτης εγκατάστασης στην παλιά φωλιά του καμπαναριού, τον χαιρετισμό προς τους χωριανούς με τον παρατεταμένο και χαρακτηριστικό κρότο του ράμφους τους. «Ήρθαμε χωριανοί,...ήρθαμε.. ζήτω η άνοιξη»...Πώς να παρακολουθήσεις το μάθημα και να ακούσεις τον δάσκαλο μπροστά σε ένα τέτοιο θέαμα; Αγωνία λοιπόν μέχρι να χτηπήσει το κουδούνι του διαλείμματος για να δούμε από κοντά τα δύο πουλιά. Συχνά είχαμε και εισβολείς, δηλαδή άλλους πελαργούς, «ξένους», που εφο-

του **Αθανασίου Θεοδωράκη**
πολιτικού
επιστήμονα

μούσαν για να διώξουν τους «δικούς» μας. Εκεί να δεις αερομαχίες, απότομες στροφές στον αέρα, μικρούς κύκλους με ανοιγμένα σε όλο τους το μήκος τα μεγάλα φτερά, κάθετες εφορμήσεις, μάχες με τα νύχια, δυνατά τσιμπήματα, μέχρι που να το πάρουν απόφαση οι ...παρείσακτοι και να φύγουν προς το Λυκούδι, τη Μηλέα ή την Κοκκινόγη.

Μετά την εγκατάσταση στη φωλιά κι αφού είχε εξαλείψει ο κίνδυνος των εχθρικών επιθέσεων, άρχιζε το έργο της συντήρησης της φωλιάς. Ήξεραν μάλλον το χωριό και την τοπική γεωγραφία, αφού όπως λένε, τα περυσινά πελαργόπουλα συνήθως επιστρέφουν στη φωλιά όπου είχαν γεννηθεί. Για μέρες κουβαλούσαν στεγνά ξυλάκια, ξερά χόρτα και άχυρα, το έργο ήταν ση-

μαντικό, το αποτέλεσμα εκπληκτικό. Ετσι, μια ολοστρόγγυλη, μεγάλη φωλιά υψώνονταν στο καμπαναριό, κι άρχιζε έπειτα ο καιρός της σαγήνης, οι μέρες του έρωτα, των αυγών, του κλωσσήματος και της επώασής τους...

Το βράδυ της Λαμπρής, με το που ακούγονταν το «Χριστός Ανέστη...», αξέχαστη για τη γενιά μας η μελωδική φωνή του παπα-Αντώνη, μόλις έσκαγαν οι κροτίδες το βράδυ της Ανάστασης, το ζευγάρι των πελαργών μάς κοιτούσε με περιέργεια, κάποιες χρονιές τα ασπρόμαυρα πουλιά πετούσαν τρομαγμένα μέσα στη νύχτα για να ξανάρθουν λίγα λεπτά αργότερα. Λίγες εβδομάδες μετά το Πάσχα θα έρχονταν η ώρα των νεοσσών...Δύο, τρία, τέσσερα και μερικές φορές και πέντε μικρά, μεγάλωναν με φροντίδα, με στοργή και αγάπη. Τα μικρά περίμεναν υπομονετικά την επιστροφή των γονιών τους για να φάνε, και μετά από λίγες μέρες ζητούσαν λαίμαργα το συσσίτιό τους, φαίνονταν στην άκρη της φωλιάς τα κόκκινα ράμφη ανοιχτά...

Κι έρχονταν αργότερα η ώρα της εκπαίδευσης των νεοσσών, το μάθημα της πτήσης, η άσκηση ισορροπίας. Πρώτα επί τόπου, στη φωλιά, προσπαθούσαν ανοίγοντας τα μεγάλα τους φτερά, ανακαλύπτοντας τη δυναμική, την αντίσταση του αέρα, τη χαρά της ελευθερίας... Ετσι μια μέρα μετά από λίγες δοκιμές σηκώνονταν λίγα μέτρα πάνω από τη φωλιά τους, μέχρι να τολμήσουν το μεγάλο άλμα στο κενό, το μεγάλο στοίχημα προς στην ελεύθερη ζωή. Οι γονείς συνόδευσαν τα μικρά πουλιά, σε αέναους γύρους πάνω από το χωριό, σε ομόκεντρους κύκλους γύρω από την εκκλησία και το καμπαναριό...

Κι όταν μύριζε φθινόπωρο, όταν τα πρώτα μαύρα σύννεφα μαζεύονταν στον Όλυμπο, οι γονείς καλούσαν τα μικρά, τα νουθετούσαν για το μεγάλο ταξίδι, είναι κατά βάση αποδημητικά πουλιά. «Γοργά ο πελαργός τα πελαργώνει»...μαθαίναμε τότε. Κι έτσι αποφάσιζαν να φύγουν μαζί, ολόκληρη η οικογένεια, για να συναντήσουν πιο κάτω άλλα λελέκια από άλλα χωριά και να κάνουν όλα μαζί το μεγάλο ιπτάμενο καράβι προς τον ζεστό νότο...

Η φυγή τους μας γέμιζε με θλίψη. Ο χειμώνας έρχονταν, με τα τα κρύα, τα χιόνια, τις λάσπες, το πυκνό σκοτάδι της νύχτας που έσπαγε μόνο όταν είχε φεγγαράδα ή και παγερή αστροφεγγιά...Αργότερα ένοιωσα την ίδια θλίψη όταν κατάλαβα ότι στη ζωή συμβαίνουν πράγματα που δεν μπορείς να τα εξηγήσεις: «...γιατί θα φύγουν τα πεύκα και τα καθρεφτισμένα βουνά και το τιτίβισμα των πουλιών, θ' αδειάσει η θάλασσα, θρυμματισμένο γυαλί, από βοριά και νότο, θ' (Συνέχεια στη σελίδα 6)

ΑΡΓΕΝΤΙΝΑ ΕΝΑ ΣΠΑΝΙΟ ΒΑΦΤΙΣΤΙΚΟ ΤΩΝ ΘΕΣΣΑΛΩΝ (16ος/17ος αι.- 1816)

Το βαφτιστικό Αργεντίνα είναι ένα από τα σπάνια ονόματα τα οποία έχω συναντήσει στις προθέσεις των θεσσαλικών μοναστηριών. Με την πρώτη ματιά φαίνεται παράξενο, αλλά δεν είναι, διότι πρόκειται για τη νεολατινική απόδοση του ελληνικού Αργυρή-Αργυρώ, προερχόμενο από τη λατινική λέξη *argenteus* (αργυρός). Σημειωτέον ότι η γυναίκα του λατίνου ποιητή *Marcus Annaeus Lucanus* (Λουκανός) ονομαζόταν *Argentaria Polla*, Επειδή η αρχαιότερη αναφορά τού βαφτιστικού Αργεντίνα εντοπίζεται στη Μαγνησία, στα παράλια της οποίας μέχρι το 1470 οι Βενετοί είχαν κτήσεις (Πτελεός), προκύπτει ότι η προέλευση του ονόματος οφείλεται σ' αυτούς. Η χρήση, όμως, του ονόματος αυτού στην πεδινή Δυτική Θεσσαλία και στην περιοχή του Ολύμπου, με οδηγεί στο συμπέρασμα ότι το προτιμούσαν βλαχόφωνοι κτηνοτρόφοι του ηπειρωτικού χώρου, οι οποίοι παραχειμάζαν στη θεσσαλική πεδιάδα, ή εγκαταστάθηκαν μόνιμα (στην περιοχή του Ολύμπου).

Είναι γνωστό ότι στα παράλια της Ηπείρου οι Βενετοί, από πολύ νωρίς, είχαν κάποιες κτήσεις τους και προφανώς επηρέασαν τους Έλληνες της περιοχής με τα ονοματοδοτικά έθιμά τους. Η άποψή μου αυτή ενισχύεται από τη διαπίστωσή ότι το βαφτιστικό Αργυρή (Αργύρω, Αργυρώ), το οποίο χρησιμοποιείται και σήμερα, ήταν ευρύτατα διαδεδομένο στη Θεσσαλία και ότι η χρήση του λατινικής προ-

του **Κώστα Σπανού**
συγγραφέα
εκδότη του περιοδικού
«Θεσσαλικό Ημερολόγιο»

έλευσης, τουλάχιστο στη Δυτική Θεσσαλία, γίνονταν από παραχειμάζοντες βλαχόφωνους κτηνοτρόφους.

Στον θεσσαλικό χώρο αναφέρονται 1 Αργεντίνα στα Λεχώνια του Βόλου το 1592/1593, 1 στον Σπαρμό της Ελασσόνας τον 17ο αι. και 4 στον Όλυμπο την περίοδο 17ος-18ος αι.. Εκτός, όμως, από την λόγια μορφή του ονόματος, αναφέρονται και λαϊκές μορφές του: Αργιαντίνα, Αργιατίνα, Αργιτίνα, Αργιάντω και Αργέντω. Στην Ελασσόνα αναφέρονται 4 Αργιαντίνες: μία τον 16ο/17ο αι. και 3 το 1633-1674, 2 στον Όλυμπο τον 17ο-18ο αι. και άλλη 1 το 1798 και 1 στον Ευαγγελισμό τον 18ο αι. Στην Ελασσόνα τον 16ο-17ο αι. ζούσε 1 Αργιατίνα, στον Τύρναβο τον 18ο αι. 1 Αργιτίνα, στον Πέτρινο της Καρδίτσας τον 16ο-17ο αι. 1 Αργιάντω, από 1 Αργέντω στην Καλαμπάκα, στην Κρανιά της Καρδίτσας και στον Παλαμά τον 16ο-17ο αι., 1 στην Καρδίτσα τον 17ο αι., 1 στον Αλμυρό το 1774 και 2 στα Τρίκαλα τον 17ο-18ο αι. Τέλος, στη Σκιάθο το 1816 ζούσε μία Αργεντού.

Στα Νεοελληνικά Κύρια Ονόματα του Αθανασίου Μπούτουρα (1912) δεν περιλαμβάνεται η Αργεντίνα ούτε κάποια από τις λαϊκές μορφές της. Επομένως η αναφορά του στη Θεσσαλία είναι η μοναδική, χωρίς να αποκλείεται η χρήση του στα νησιά, στα οποία είχαν εγκατασταθεί για μερικούς αιώνες οι Βενετοί. www.thessaliko.gr

Ο θλιμμένος στυλότης της Γεράνειας

(Συνέχεια από την σελίδα 5)
αδειάσουν τα μάτια σου απ' το φως της μέρας, πώς σταματούν ξαφνικά κι όλα μαζί τα τζιτζίκια ». (Γιώργος Σεφέρης).

Αυτό είναι ένας αποχαιρετισμός στον χαμένο πελαργό, και εκδήλωση συμπάθειας στον θλιμμένο στυλίτη της Γεράνειας. Φέτος έγινε ευτυχώς ένα νέο ζευγάρι, το είδα πριν λίγες μέρες στη φωλιά. Δεν πρέπει όμως να ζούμε κάθε χρόνο το ίδιο δράμα, γι αυτό κάτι πρέπει να γίνει για να σταματήσει αυτό το λυπηρό γεγονός. Κάτι πρέπει να γίνει στη Γεράνεια για να σωθούν οι πελαργοί. Δεν είμαι ειδικός, αλλά με καλή διάθεση και κατάλληλη τεχνική επεξεργασία μπορούμε να βοηθήσουμε στην αποκατάσταση της φυσικής ισορροπίας και να σώσουμε τους πελαργούς. Στη Γεράνεια κι αλλού.

Αν υπάρχουν ευαίσθητοι αρμόδιοι και συναρμόδιοι, παρακαλούνται να κάνουν κάτι. Αλλιώς κάποιος ευαίσθητος χορηγός θα πρέπει να αναλάβει το ευγενές αυτό έργο.

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Γεννήθηκε το 1953, στα Γεράνεια Ελασσόνας. Τέλειωσε το Γυμνάσιο στην Ελασσόνα. Είναι πτυχιούχος του Τμήματος Δημοσίου Δικαίου και Πολιτικών Επιστημών των Πανεπιστημίων Αθηνών και κάτοχος μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών στις Πολιτικές Επιστήμες και στην κοινωνιολογία (DEA), του Πανεπιστημίου του Στρασβούργου.

Ασχολείται με τις ευρωπαϊκές υποθέσεις και την συμμετοχή της Ελλάδας στην Ε.Ε από το 1981. Εργάστηκε σε εθνικό και κοινοτικό επίπεδο (Ευρωπαϊκή Επιτροπή) και υπηρέτησε επί σειρά ετών στα Υπουργεία Εξωτερικών και Εθνικής Αμυνας..

Από το 1995 μέχρι το 2007 υπηρέτησε στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή ως Αναπληρωτής Γενικός Διευθυντής σε θέματα διεθνούς ανάπτυξης. Εκπροσώπησε την ΕΕ σε πολλές Διεθνείς Διασκέψεις και Οργανισμούς και συμμετείχε στη διαμόρφωση της κοινοτικής πολιτικής στον τομέα των εξωτερικών σχέσεων και της διεθνούς αναπτυξιακής συνεργασίας.

Διετέλεσε επί σειρά ετών Πρόεδρος της επιτροπής του Ευρωπαϊκού Ταμείου Ανάπτυξης.

Έχει δημοσιεύσει βιβλία, άρθρα και μελέτες σε θέματα εξωτερικής πολιτικής, διεθνούς αναπτυξιακής συνεργασίας, και ανανέωσης των εθνικών και ευρωπαϊκών πολιτικών θεσμών. Υπήρξε ιδρυτής της «Κοινοβουλευτικής Επιθεώρησης». Ασχολείται με θέματα πολιτικών θεσμών, του μετασχηματισμού του παραγωγικού μοντέλου και της βιώσιμης αγροτικής ανάπτυξης.

Είναι παντρεμένος με την Μιρέϊλ Μορέλ-Θεοδωράκη κι έχουν δύο γιους.

Είναι συγγραφέας των βιβλίων:

–«Τα ελληνικά κόμματα στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο», εκδόσεις Σάκκουλα, 1984

–«Το επόμενο βήμα της πολιτικής. Η προεδρική δημοκρατία», εκδόσεις Σιδέρη, 2011

–«Πίσω στο χωριό. Η απάντηση στην κρίση είναι η αγροτική παραγωγή», εκδόσεις Λιβάνη, 2013

Αγροτική οικονομία και συλλογικότητα

Για 2,5 εκατομμύρια χρόνια, οι άνθρωποι κάλυπταν τις διατροφικές τους ανάγκες μαζεύοντας φυτά και κυνηγώντας ζώα που ζούσαν και αναπαράγονταν χωρίς τη δική τους παρέμβαση. Ο χόμο ερέκτους, ο χόμο εργκάστερ και οι νεάντερταλ μάζευαν άγρια σύκα και κυνηγούσαν αγριοκάτσικα χωρίς να αποφασίζουν που θα φυτρώνουν οι συκιές, σε ποιο λιβάδι θα έβοσκε το κοπάδι ή ποιος τράγος θα ζευγάρωνε με ποια κατσίκα. Ο χόμο σάπιενς εξαπλώθηκε από την ανατολική Αφρική στη Μέση Ανατολή, την Ευρώπη και την Ασία και, τέλος, στην Αυστραλία και την Αμερική – όπου όμως κι αν πήγαιναν, οι σάπιενς συνέχιζαν να ζουν συλλέγοντας άγρια φυτά και κυνηγώντας άγρια ζώα.

Όλα αυτά άλλαξαν πριν από περίπου 10.000 χρόνια, όταν οι σάπιενς άρχισαν να αφιερώνουν σχεδόν όλο το χρόνο και τις προσπάθειές τους στην χειραγωγήση της ζωής λίγων ειδών από ζώα και φυτά. Από την ανατολή μέχρι τη δύση, οι άνθρωποι έσπερναν σπόρους, πότιζαν φυτά, ξερίζωναν αγριόχορτα από το έδαφος και οδηγούσαν πρόβατα στα καλύτερα βοσκοτόπια. Ήταν μια επανάσταση στον τρόπο με τον οποίο ζούσαν οι άνθρωποι – η Αγροτική Επανάσταση.

Η γέννηση της γεωργίας, φυσικά ήταν μια μακρόχρονη και σταδιακή διαδικασία η οποία διήρκεσε αιώνες, ήταν όμως μια επανάσταση η οποία άλλαξε τον τρόπο με τον οποίο ζούσαν οι άνθρωποι. Τους ανάγκασε να δημιουργήσουν μόνιμες κατοικίες, χωριά και ιδιοκτησίες. Για την καλλιέργεια μεγαλύτερων εκτάσεων και τον έλεγχο πολυάριθμων κοπαδιών ζώων, γεννήθηκε η συνεργασία και η συλλογικότητα σε μεγαλύτερη και πιο οργανωμένη κλίμακα. Η δημιουργία αποθεμάτων καρπών και των κτηνοτροφικών προϊόντων γέννησε την ανταλλακτική οικονομία και στη συνέχεια την δημιουργία νομίσματος.

Η συλλογικότητα και η συνεργασία που αναπτύχθηκε σε μεγαλύτερη κλίμακα, μέσω της αγροτικής κοινωνίας, συνέβαλε καθοριστικά στην δημιουργία των πρώτων επι-

του **Λευτέρη Γκόγκου**
Οικονομολόγου
Λογιστή

στημών, μέσω της ανάγκης εύρεσης νέων μεθόδων παραγωγής, μεγάλων κατοικιών και χωριών και στη συνέχεια πόλεων, στην οικοδόμηση των μεγάλων έργων, ναών, ανακτόρων κλπ.

Στην Αρχαία Αίγυπτο η ζωή ήταν άμεσα συνδεδεμένη με το Νείλο και τις πλημμύρες του. Η άρδευση των χωραφιών και η συντήρηση των αυλακιών ήταν μια επίπονη και συνεχής εργασία που δίδασε τη συνεργασία στους κατοίκους, αλλά δημιουργούσε και την ανάγκη της επίβλεψης του κράτους. Η βάση της οικονομίας στην Αίγυπτο ήταν η γεωργία. Η συστηματική οργάνωσή της ήταν κάτω από την άμεση επίβλεψη του κράτους. Εδώ τη συνεργασία και τη συλλογικότητα την επέβαλε το κράτος - οι Φαραώ. Η συμμετοχή των Αιγυπτίων στην παραγωγική

διαδικασία είχε τις συνέπειες της στη διάρθρωση της κοινωνίας. Στην κορυφή βρισκόταν ο Φαραώ, ο οποίος ενσάρκωνε τον επίγειο θεό αλλά και το κράτος. Στην κοινωνική ιεραρχία κάτω απ' αυτόν βρίσκονταν οι ιερείς, οι ανώτατοι κρατικοί υπάλληλοι και οι γραφείς που συγκροτούσαν την τάξη των ισχυρών. Ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα αποτελούσαν οι επαγγελματίες στρατιωτικοί, που κληρονομούσαν το επάγγελμα και στους οποίους ο Φαραώ παραχωρούσε εκτάσεις γης για καλλιέργεια. Το μεγαλύτερο όμως μέρος της αιγυπτιακής κοινωνίας αποτελούσαν οι ελεύθεροι πολίτες, γεωργοί ή τεχνίτες, που εργάζονταν σκληρά για το μεγαλείο του Φαραώ.

Οι δούλοι, τέλος, προέρχονταν από τους πολέμους ή αγοράζονταν από τους εμπόρους. Τα μεγάλα αρχιτεκτονικά έργα, οι πυραμίδες, αρδευτικά και οικιστικά έργα πραγματοποιήθηκαν με την συλλογική εργασία, η οποία κατά κύριο λόγο προέρχονταν από την εκμετάλλευση των δούλων.

Στην αρχαία Ελλάδα, η ευημερία της πλειονότητας των Ελληνικών πόλεων – κρατών βασιζόταν στη Γεωργία και στην ικανότητα παραγωγής των απαραίτητων πλεονασμάτων που επέτρεπαν σε ορισμένους πολίτες, να εξασκήσουν άλλα επαγγέλματα και άλλες ασχολίες, για να δημιουργήσουν μια ποσότητα εξαγόμενων αγαθών που να μπορούν να ανταλλάσσονται με βασικά αγαθά, που έλλειπαν από την κοινότητα. Το κράτος δεν ήλεγχε τη γεωργία και η καλλιέργεια της γης και η εκτροφή των ζώων, γινόταν από ιδιώτες στη δική τους γη. Κατοχή γης είχαν μόνο οι ελεύθεροι πολίτες και τα αρσενικά παιδιά κληρονομούσαν τη γη των γονιών τους σε ίσα μερίδια, αυτό είχε ως συνέπεια την κατάτμηση της γης σε μικρούς κλήρους. Μεγάλο μερίδιο στην καλλιέργεια της γης είχαν οι σκλάβοι ή οι είλωτες στην Σπάρτη. Αξιοσημείωτο είναι να αναφερθεί ότι το Φθινόπωρο κατά το όργωμα των χωραφιών, δεν γινόταν θρησκευτικές γιορτές ούτε συνεδριάσεις της εκκλησίας του δήμου στην Αθήνα. Η

αρχαία Ελλάδα δεν γνώρισε γεωργικούς συνεταιρισμούς με την σημερινή έννοια, αλλά η κοινωνική αλληλεγγύη, η οικογενειακή συνεργασία και οι μορφές κοινόχρηστης γης αποτελούσαν προϋποθέσεις για ομαδική γεωργική δραστηριότητα. Η ανταλλαγή και το εμπόριο των αγροτικών προϊόντων ταξίδευε τους Έλληνες σε όλο τον γνωστό αρχαίο κόσμο, δίνοντάς τους τη δυνατότητα να διαδώσουν τον πολιτισμό, τη γλώσσα και τα ήθη τους, να αποκτήσουν πλούτο, εμπειρίες και πληροφορίες για τη ζωή των άλλων πολιτισμών.

Στην εποχή του Βυζαντίου (της Ανατολικής Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας), κύρια πηγή πλούτου και φορολογίας ήταν η γεωργία. Η μέγιστη πλειοψηφία του βυζαντινού πληθυσμού ανήκε στον αγροτικό πληθυσμό, στον οποίο περιλαμβάνονταν όλοι εκείνοι που ασχολούνταν με τη γη ή είχαν εισόδημα από αυτή. Αυτός ο πληθυσμός περιλάμβανε γαιοκτήμονες, μικροϊδιοκτήτες, μισθωτές γης, εξαρτημένους αγρότες και δούλους. Οι μικροϊδιοκτήτες μαζί με τους εξαρτημένους αγρότες αποτελούσαν τους “γεωργούς”. Στο Βυζάντιο υπήρχαν μορφές οργανωμένης συνεργασίας, ιδιαίτερα σε αγροτικές και μοναστικές οικονομίες, που βασίζονταν στη συλλογική εργασία και στην αμοιβαία βοήθεια μεταξύ των χωρικών. Πολλά χωριά λειτουργούσαν με κοινόχρηστες εκτάσεις, όπου οι αγρότες μπορούσαν να βοηθούν ο ένας τον άλλον σε εργασίες (όπως άροση, συγκομιδή). Τα μοναστήρια είχαν μεγάλα αγροκτήματα (με παροίκους και ελεύθερους αγρότες) και οργάνωναν συλλογική εργασία υπό την καθοδήγηση των μοναχών. Οι μικροκτηματίες συχνά συνεταιριζόνταν για κοινές εργασίες όπου υπήρχαν έθιμα αλληλοβοήθειας.

Στον μεσαίωνα και στη Ευρώπη αναδύεται ένα νέο σύστημα χρήσης και ιδιοκτησίας της γης, η φεουδαρχία. Έτσι η γη καταλήγει να χωρίζεται σε μεγάλες ιδιοκτησίες με διμερή διαχωρισμό: το ένα μέρος να καλλιεργείται για λογαριασμό του μοναστηριού και το άλλο να παραχωρείται σε αγρότες με αντάλλαγμα εργασιακές παροχές και πληρωμές σε είδος. Η εμφάνιση θεσμών όπως το μοναστήρι και ο κλήρος συνδέεται άμεσα με τη μετέπειτα εμφάνιση και ανάπτυξη του φεουδαρχικού συστήματος. Με την εμφάνιση του θεσμού δημιουργήθηκαν μεγάλες ιδιοκτησίες γης, των οποίων ο κατακερματισμός και η παραχώρηση με σκοπό την καλλιέργεια τους από τους μη έχοντες γη προς καλλιέργεια, δημιούργησε δεσμεύσεις, οι οποίες είναι από τις χαρακτηριστικές παραμέτρους της φεουδαρχίας. Ο 16ος αι. αποτελεί το μεσοδιάστημα μεταξύ φεουδαρχίας και ελεύθερης ιδιοκτησίας. Ο αγροτικός πληθυσμός αποτελεί τα 4/5 του συνόλου.

Τα περισσότερα εδάφη ανήκουν στη λαϊκή αριστοκρατία ή στην εκκλησία. Ένα μικρό μέρος της γης καλλιεργούνταν από τους ίδιους τους ιδιοκτήτες, το μεγαλύτερο μέρος χωριζόταν σε μικρούς κλήρους και μισθωνόταν σε χωρικούς ή «καλλιεργούνταν» σε μεγαλύτερες μονάδες, ενώ στην ανατολική Ευρώπη μεγάλες εκτάσεις παρέμεναν στα χέρια των ιδιοκτητών που απαιτούσαν απόδοση εργασίας από τους χωρικούς τους. Δημιουργείται η Δουλοπαροικία (στέρηση προσωπικής ελευθερίας), οι δουλοπάροικοι ανήκαν στη γη που καλλιεργούσαν και μπορούσαν να πωληθούν μαζί της, μη έχοντας δικαίωμα να την εγκαταλείψουν. Η αύξηση της ζήτησης, λόγω της αστικής ανάπτυξης, για μεταποιημένα αγροτικά προϊόντα επέκτεινε την ανάγκη των καλλιεργήσιμων εκτάσεων λόγω αυξημένης ζήτησης για ψωμί.

Στον 20ο αιώνα η γεωργία συστηματοποιείται και ακολουθεί το εκάστοτε πολιτικό σύστημα, είτε καπιταλιστικό,

είτε σοσιαλιστικό. Η συλλογικότητα ως αναγκαία προϋπόθεση για το 2^ο (βλ. κολεκτιβοποίηση) δίνει μεγάλη ώθηση στην οικονομία. Η κολεκτιβοποίηση ήταν μια πολιτική, ένα σύστημα (ένταξη του αγροτικού πληθυσμού σε κρατικούς και συνεταιριστικούς οργανισμούς γεωργικής παραγωγής με στόχο την κοινωνικό μετασχηματισμό στη ρωσική ύπαιθρο), που δημιουργήθηκε από τη Σοβιετική Ένωση, με σκοπό την ενίσχυση της γεωργίας και της αγροτικής παραγωγής, αλλά και τον περιορισμό της ισχύος των εύπορων αγροτών και αριστοκρατών. Στη Δυτική Ευρώπη όπου κυριαρχεί το καπιταλιστικό οικονομικό σύστημα, η αγροτική παραγωγή ακολουθεί την ιδιωτική πρωτοβουλία. Ο καπιταλισμός έχει σημαντικό αντίκτυπο στην γεωργική παραγωγή, αλλά και η γεωργική παραγωγή επηρεάζει την ανάπτυξη του καπιταλισμού. Οι καπιταλιστικές σχέσεις παραγωγής, που βασίζονται στην εμπορευματοποίηση και την ιδιοκτησία των μέσων παραγωγής, έχουν διαμορφώσει την γεωργία, μετατρέποντάς την σε έναν κλάδο της αγοράς και όχι απλά μια πηγή διατροφής.

Στην Ελλάδα η αγροτική παραγωγή έχει περάσει από πολλές φάσεις. Το κυρίαρχο στοιχείο μετά την Τουρκοκρατία και την Φεουδαρχία, είναι η μικρές οικογενειακές αγροτικές και κτηνοτροφικές παραγωγές. Μεγάλο ρόλο στην τοπική αγροτική οικονομία έπαιξαν οι αγροτικοί συνεταιρισμοί. Σημαντικός παράγοντας για τη δημιουργία τους ήταν η αβεβαιότητα του αγροτικού τομέα, καθώς επίσης και η ανάγκη να αποκτήσουν οι αγρότες διαπραγματευτική δύναμη, ως ανάσχεση στην εκμετάλλευση από τον αχόρταγο εμπορευματοποίηση της αγοράς. Η αποδυνάμωση τους έχει πολλαπλές και μακροχρόνιες δυσμενείς συνέπειες στις αγροτικές κοινωνίες και δη στην επαρχία μας. Από τη συνεχόμενη αστυφιλία και εγκατάλειψη των χωριών μας, ως και την αλόγιστη υπερεκμετάλλευση της γης, με περιβαλλοντολογικές συνέπειες. Η επιστροφή στη συλλογικότητα, στην υποταγή του Εγώ μας από το Εμείς, αποτελεί αδήριτη ανάγκη.

ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ :

Yuval Noah Harari, Sapiens
Ebooks.edu.gr
e-ea.gr
eclass.upatras.gr

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Γεννήθηκα το 1971 στη Νυρεμβέργη Γερμανίας.

Μεγάλωσα στη Δολίχη Ελασσόνας, σε αγροτική οικογένεια και πήγα γυμνάσιο και λύκειο στην Καλλιθέα Ελασσόνας.

Το 1990 μετακόμισα στην Αθήνα για σπουδές στο Πανεπιστήμιο Πειραιά, στο τμήμα Στατιστικής και Ασφαλιστικής Επιστήμης και στη συνέχεια μεταπτυχιακό στο Οικονομικό Πανεπιστήμιο της Αθήνας, στο φορολογικό δίκαιο.

Στο στρατό υπηρέτησα στο Τάγμα Εναέριου Εφοδιασμού στην Ελευσίνα, με την ειδικότητα του συσκευαστή και ρίπτη Αλεξιπτώτων και υλικών.

Τελειώνοντας τη θητεία μου το 1997, εγκαταστάθηκα μόνιμα στην Αθήνα, ακολουθώντας το επάγγελμα του λογιστή και οικονομικού συμβούλου μεγάλων επιχειρήσεων.

Έχω την τύχη να έχω μια κόρη, η οποία με συνοδεύει τακτικά στο χωριό μου τη Δολίχη.

Αρέσκομαι στην επαφή με την φύση και την πεζοπορία στα βουνά. Στην Αθήνα κάνω τις νοερές μου αποδράσεις διαβάζοντας και παίζοντας κιθάρα.

Κοινωνιολογικά στοιχεία του αγροτικού πολιτισμού στην Νεοελληνική ποίηση

Αν και η ποίηση ανήκει στον φιλολογικό γνωστικό τομέα θεώρησης και χρειάζεται - κυρίως - φιλολογική και αισθητική προσέγγιση, ωστόσο είναι αναγκαία μία γενικότερη αναφορά στη σχέση της κοινωνίας της υπαίθρου με την ποίηση.

Η ποίηση αποτελεί ένα στοιχείο του πολιτισμού, που στηρίζεται στην παράδοση και εκφράζει τον έντεχνο λόγο.

Επίσης, το δημοτικό τραγούδι είναι ένα κοινωνικό προϊόν, που στηρίζεται στην παράδοση και τον αγροτικό πολιτισμό, ενώ, ταυτόχρονα, αποτελεί ένα είδος λαϊκής λογοτεχνίας με ποιητική μορφή.

Πρόκειται για μία ποιητική κληρονομιά που μεταδίδεται με τον προφορικό λόγο από γενιά σε γενιά. Στη βάση αυτής της κληρονομιάς, πολλοί ποιητές αναδημιουργούν ή ανασυνθέτουν το παραδεδομένο, από το λαό, υλικό και το αναπλάθουν σε μία νέα μορφή.

Για το λόγο αυτό, η ύπαιθρος κατέχει σημαντική θέση στη γενικότερη ποίηση. Η σχέση αυτή της ποίησης και της υπαίθρου είναι μία δημιουργική σχέση, που συντηρείται με μακρόχρονες συλλογικές διαδικασίες. Άλλωστε, η ύπαιθρος και η αγροτική ζωή αποτελούν ένα απέραντο λαογραφικό «περιβάλλον», όπου αναπτύχθηκε πιο πολύ η δημοτική ποίηση.

Πάντως, σε κάθε εποχή, η ύπαιθρος και ο αγροτικός πολιτισμός υπήρξαν μία αστείρευτη «λαλέουσα» πηγή, από την οποία άντλησε τη δημιουργική του έμπνευση ένα μεγάλο πλήθος γνωστών ή αγνώστων ποιητών. Πρώτος ο κορυφαίος των ποιητών, ο Όμηρος, ύμνησε την ύπαιθρο σε πλείστα όσα σημεία των επών του.

Παρομοίως, και πολλοί σύγχρονοι ποιητές και λογοτέχνες αναφέρθηκαν στη ζωή της υπαίθρου, με παραστατικότατο τρόπο, όπως οι: Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης, Κώστας Κρυστάλλης κ.ά. Το περιεχόμενο της ποιητικής δημιουργίας τους, αλλά και της δημοτικής ποίησης, γενικότερα, είναι κυρίως αγροτικό και αναφέρεται στην ποιμενική και την αγροτική ζωή. Με αυτόν τον τρόπο, η ποίηση και το δημοτικό τραγούδι γίνονται ένα μέσον κοινωνικής έκφρασης

του **Σταύρου Σαχινίδη**
Οικονομολόγου

που αντανακλά τη ζωή και τα βιώματα τα οποία δημιουργούνται από αυτή.

Ειδικότερα, το ποιητικό τους περιεχόμενο αναφέρεται στα παραδοσιακά αγροτικά επαγγέλματα, στα αγροτικά ήθη και έθιμα, στα βουνά και τους κάμπους, στα ποτάμια κ.λπ. Όλα αυτά και πολλά άλλα αποτέλεσαν σημαντικό μέρος της θεματολογίας πολλών ποιητικών αριστουργημάτων.

Σε έναν τέτοιο κοινωνικό και φυσικό περίγυρο γεννήθηκε η δημοτική ποίηση, η οποία εμπνέεται από την προφορική πολιτιστική κληρονομιά. Τις ίδιες όμως επιρροές δέχεται και καλλιτεχνική δημιουργία εκείνων των ποιητών, οι οποίοι ακολουθούν και εμπνέονται

από την εξέλιξη της ανθρωπότητας στηριγμένοι στις μεγάλες αξίες της παραδοσιακής ποιητικής κληρονομιάς.

Γι' αυτό, αποκτούν έναν υψηλό εκφραστικό πλούτο εμπνευσμένο από τη λαϊκή μούσα και την ποιητική δημιουργία, από την οποία, πολύ συχνά, οι σύγχρονοι ποιητές χρησιμοποιούν διάφορα μορφολογικά στοιχεία με παρόμοια δομή ή μετρική αξία ή λεκτική συμπεριφορά.

Ακόμη, σε ορισμένες περιπτώσεις, χρησιμοποιούν ποιητικά δάνεια και αναδημιουργούν τη λαϊκή ποίηση στηριγμένοι σε ποιητικά δεδομένα, όπως είναι το τοπικό γλωσσικό ιδίωμα, οι τοπικές παραδόσεις, τα τοπικά γεγονότα κ.λπ.

Ειδικότερα, από αυτήν την τοπική ιδιαιτερότητα αντλούν οι ποιητές ορισμένα βασικά ποιητικά στοιχεία, όπως είναι η δημόδης γλώσσα, το ανάλογο λογοτεχνικό ύφος, ο ρυθμός, η περιγραφικότητα κ. ά.

Κυρίως, όμως, ορισμένες κατηγορίες ποιητών - τραγουδιστών ακολουθούν τους κανόνες και τη διαδικασία δημιουργίας της λαϊκής ποίησης των δημοτικών τραγουδιών. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελούν οι λεγόμενοι μαντιναδόροι ή ριμαδόροι της Κρήτης, οι οποίοι στα γλέντια τους αυτοσχεδιάζουν τους στίχους των μαντινάδων τους εκείνη τη στιγμή που διασκεδάζουν και τραγουδούν ομαδικά.

Ωστόσο, στα ποιητικά έργα των περισσότερων ποιητών παρατηρείται μια απομάκρυνσή τους από οποιαδήποτε θεματολογική αναφορά στην ύπαιθρο.

Βέβαια, η αστικοποίηση της ζωής τους και το αστικό κοινωνικό περιβάλλον, με τα αστικά βιώματα που κυριαρχούν γύρω τους, δεν δημιουργούν ανάλογες κοινωνικές ανάγκες και συνθήκες, ώστε να τροφοδοτούν την έμπνευση και τη φαντασία των ποιητών για παρόμοιες ποιητικές δημιουργίες, οι οποίες να έχουν σχέση με την ύπαιθρο.

Γι' αυτό, ίσως, και η ποίηση πολλών υστερεί σε ζωντανές εικόνες της κοινωνίας της υπαίθρου, επειδή δεν τους εκφράζει. Ωστόσο, η στροφή των συγχρόνων λογοτεχνών προς την ύπαιθρο και η αξιοποίηση του πλούτου των παραδόσεων και των αξιών, που διατηρούνται ακόμη σε ένα βαθμό, θα τους βοηθούσε περισσότερο στη λογοτεχνική τους δημιουργία αλλά, ταυτόχρονα, θα συνέβαλαν και οι ίδιοι στην προβολή και τη διάδοση του λαϊκού μας Πολιτισμού.

ΠΗΓΗ:

Αρχείο Κώστα Σαχινίδη Δρ. Κοινωνιολογίας

Η αυξανόμενη παρεμβατικότητα των γονέων στο έργο των εκπαιδευτικών: παιδαγωγικές, ψυχολογικές και κοινωνικές διαστάσεις

Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται με αυξανόμενη ένταση ένα φαινόμενο που απασχολεί τόσο την εκπαιδευτική κοινότητα όσο και την παιδαγωγική έρευνα: η ενισχυμένη παρεμβατικότητα των γονέων στο έργο των εκπαιδευτικών και η σταδιακή αποδυνάμωση των ορίων μέσα στη διαδικασία της διαπαιδαγώγησης. Η σχέση οικογένειας και σχολείου αποτελεί διαχρονικά έναν θεμελιώδη άξονα της εκπαιδευτικής διαδικασίας, καθώς η συνεργασία των δύο αυτών συστημάτων θεωρείται βασική προϋπόθεση για την ολόπλευρη ανάπτυξη του παιδιού (Epstein, 2011). Ωστόσο, όταν η συνεργασία μετατρέπεται σε αμφισβήτηση της παιδαγωγικής αυθεντίας του δασκάλου ή σε επιθετική διεκδίκηση, τότε το εκπαιδευτικό πλαίσιο αποσταθεροποιείται.

Στη σύγχρονη κοινωνία παρατηρείται μια μετάπτωση του γονεϊκού ρόλου από την παραδοσιακή μορφή της καθοδήγησης προς μορφές υπερπροστασίας ή υπερδιεκδίκησης ("overparenting"), όπου το παιδί τοποθετείται στο επίκεντρο μιας σχεδόν άκριτης υπεράσπισης (Segrin et al., 2013). Η διεθνής βιβλιογραφία δείχνει ότι οι γονείς σήμερα εμφανίζονται λιγότερο πρόθυμοι να θέσουν σαφή όρια και να αποδεχθούν τη ματαίωση ως παιδαγωγικό εργαλείο, γεγονός που συνδέεται με αυξημένες συμπεριφορές ναρκισσισμού, χαμηλής ανεκτικότητας στη ματαίωση και μειωμένης αυτορρύθμισης στα παιδιά (Twenge & Campbell, 2009).

Όταν το σχολείο επιχειρεί να επιτελέσει τον παραδοσιακό του παιδαγωγικό ρόλο, δηλαδή να θέσει κανόνες, όρια και συνέπειες, συχνά έρχεται αντιμέτωπο με γονείς που αντιδρούν αμυντικά ή επιθετικά. Σε αυτές τις περιπτώσεις, η ευθύνη για τη συμπεριφορά του παιδιού μετατίθεται στον εκπαιδευτικό, ο οποίος κατηγορείται είτε για αυστηρότητα είτε για αδυναμία διαχείρισης. Πρόκειται για έναν μηχανισμό εξωτερίκευσης της ευθύνης (externalization of responsibility), ο οποίος περιγράφεται στη συστημική παιδαγωγική ως χαρακτηριστικό οικογενειακών συστημάτων με αδύναμα όρια (Minuchin, 1974).

Στην ελληνική πραγματικότητα, ερευνητικά δεδομένα καταγράφουν αύξηση των περιστατικών λεκτικής αμφισβήτησης, πίεσης ή ακόμα και απαξιωτικής στάσης γονέων απέναντι στους εκπαιδευτικούς, ιδιαίτερα στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση (Πασιαρδής, 2004· Ματσαγγούρας, 2008). Ένα χαρακτηριστικό στοιχείο είναι ότι συχνά η κριτική δεν εστιάζει στον παιδαγωγικό πυρήνα της εκπαίδευσης αλλά σε εξωδιδακτικές δραστηριότητες — όπως σχολικές γιορτές, χορευτικά, παρουσιάσεις ή διάφορα "happenings" — οι οποίες προβάλλονται ως σημαντικότερες από τη μαθησιακή και κοινωνικοποιητική διαδικασία. Αυτό αποτυπώνει μια βαθύτερη πολιτισμική μετατόπιση, όπου η εικόνα του σχολείου υπερισχύει της ουσίας του.

Η τάση αυτή, βέβαια, δεν χαρακτηρίζει το σύνολο των γονέων. Η παιδαγωγική εμπειρία και η έρευνα αναγνωρίζουν ότι η πλειονότητα εξακολουθεί να συνεργάζεται ουσιαστικά με το σχολείο και να εμπιστεύεται τον εκπαιδευτικό. Ωστόσο, εκείνο που διαφοροποιεί τη σύγχρονη εποχή από το παρελθόν είναι η αυξανόμενη συχνότητα και ένταση των συγκρουσιακών περιστατικών. Η μεταβολή αυτή συνδέεται με την ευρύτερη κοινωνική κρίση αυθεντίας, η οποία επηρεάζει θεσμούς όπως η οικογένεια, το σχολείο και το κράτος (Bauman, 2007).

του Γιώργου Νιάουστα
εκπαιδευτικού,
Med στις Επιστήμες
της Αγωγής

Οι συνέπειες για τους εκπαιδευτικούς είναι πολυεπίπεδες. Η συνεχής αμφισβήτηση του έργου τους οδηγεί σε αυξημένα επίπεδα εργασιακού άγχους, συναισθηματικής εξάντλησης και επαγγελματικής αποπροσωποποίησης, βασικά στοιχεία του συνδρόμου επαγγελματικής εξουθένωσης (Maslach & Jackson, 1981). Σύμφωνα με τον Kyriacou (2001), μία από τις σημαντικότερες πηγές στρες για τους εκπαιδευτικούς είναι η δυσκολία διαχείρισης εξωτερικών πιέσεων, συμπεριλαμβανομένων των γονεϊκών απαιτήσεων. Στην Ελλάδα, έρευνες έχουν δείξει ότι η ψυχολογική επιβάρυνση των δασκάλων συνδέεται όχι μόνο με τη διδακτική πράξη αλλά και με τη διαχείριση συγκρούσεων με οικογένειες (Κάντας, 1996).

Η χρόνια έκθεση σε τέτοιες πιέσεις μπορεί να οδηγήσει σε επαγγελματική κόπωση (burnout), μειωμένη εργασιακή ικανοποίηση, ψυχική αποστασιοποίηση και ενίοτε σε μείωση της παιδαγωγικής δημιουργικότητας. Ο εκπαιδευτικός που αισθάνεται ότι βρίσκεται υπό συνεχή επιτήρηση ή υπόλογος για κάθε δυσλειτουργία του παιδιού είναι πιθανό να υιοθετήσει αμυντικές πρακτικές, αποφεύγοντας την επιβολή ορίων ώστε να μην έρθει σε σύγκρουση. Αυτό όμως δημιουργεί έναν φαύλο κύκλο παιδαγωγικής αποδυνάμωσης.

Η διεθνής βιβλιογραφία είναι σαφής: η αποτελεσματική εκπαίδευση απαιτεί σαφή όρια, αμοιβαίο σεβασμό και κοινό παιδαγωγικό μέτωπο μεταξύ σχολείου και οικογένειας. Όταν οι γονείς λειτουργούν ως σύμμαχοι του σχολείου, το παιδί αναπτύσσει συνέπεια και αίσθηση ευθύνης. Όταν όμως το σχολείο υπονομεύεται συστηματικά, το παιδί λαμβάνει αντιφατικά μηνύματα και συχνά μαθαίνει ότι κάθε όριο είναι διαπραγματεύσιμο.

Συνεπώς, το ζητούμενο δεν είναι η απομάκρυνση των γονέων από το σχολείο, αλλά η επανατοποθέτηση του ρόλου τους σε ένα πλαίσιο συνεργασίας και όχι ελέγχου. Η παιδαγωγική επιστήμη επισημαίνει ότι η διαπαιδαγώγηση είναι συλλογικό έργο, αλλά με διακριτούς ρόλους: η οικογένεια οφείλει να παρέχει το πρώτο πλαίσιο ορίων και αξιών, ενώ το σχολείο να τα επεκτείνει μέσα σε ένα οργανωμένο κοινωνικό και μαθησιακό περιβάλλον. Όταν αυτή η ισορροπία διαταράσσεται, οι επιπτώσεις δεν βαραίνουν μόνο τον εκπαιδευτικό αλλά συνολικά την ποιότητα της εκπαίδευσης και τη συγκρότηση της προσωπικότητας του παιδιού.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Bauman, Z. (2007). *Liquid Times: Living in an Age of Uncertainty*. Polity Press.
- Epstein, J. (2011). *School, Family and Community Partnerships*. Routledge.
- Κάντας, Α. (1996). Οργανωτική-Βιομηχανική Ψυχολογία. Ελληνικά Γράμματα.
- Kyriacou, C. (2001). Teacher stress: Directions for future research. *Educational Review*, 53(1), 27–35.
- Maslach, C., & Jackson, S. (1981). The measurement of experienced burnout. *Journal of Occupational Behavior*, 2(2), 99–113.
- Ματσαγγούρας, Η. (2008). Η σχολική τάξη. Γρηγόρης.
- Minuchin, S. (1974). *Families and Family Therapy*. Harvard University Press.
- Πασιαρδής, Π. (2004). Εκπαιδευτική Ηγεσία και Διοίκηση. Μεταίχμιο.
- Segrin, C. et al. (2013). Overparenting and young adults' self-efficacy. *Journal of Child and Family Studies*, 22, 1017–1025.
- Twenge, J., & Campbell, W. (2009). *The Narcissism Epidemic*. Free Press.

ΡΟΥΜΠΡΙΚΕΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ: η νέα διάσταση ενός παλιού όρου

Οι λέξεις και οι έννοιες μετασχηματίζονται διαχρονικά, ακολουθώντας τις ανάγκες και τις πρακτικές της κάθε εποχής. Ένας όρος που έχει διαγράψει ενδιαφέρουσα πορεία και έχει αποκτήσει νέες σημασίες είναι η «ρουμπρίκα», η οποία από μια αρχική σημασία που συνδεόταν με τη χρήση του κόκκινου χρώματος στη γραφή, έφτασε σήμερα να χρησιμοποιείται σε διαφορετικά πεδία, όπως η δημοσιογραφία και η εκπαίδευση.

Στο ηλεκτρονικό λεξικό του Μ. Τριανταφυλλίδη (1998) διαβάζουμε ότι «**ρουμπρίκα** η [rumbrika]: 1. έγχρωμη διακοσμητική παράσταση, συνήθ. σε σχήμα παραλληλόγραμμου και στην αρχή ή στο τέλος των κεφαλαίων ενός βιβλίου. 2. μόνιμη ή τακτική στήλη με συγκεκριμένη θεματολογία, σε εφημερίδα ή περιοδικό. Πρόκειται για λόγιο δάνειο από την ιταλική rubrica και αυτή από τη λατινική rubrica και εννοείται η λέξη: terra και σημαίνει «κοκκινόχωμα, επιγραφή νόμου με κόκκινα γράμματα». Η λέξη προέρχεται από τη λέξη ruber, που σημαίνει ερυθρός, κόκκινος (Μπαμπινιώτης, 2010). Συνδέεται, δηλαδή, με τη γραφή κειμένου γραμμένου με κόκκινο μελάνι ή σε κόκκινο πλαίσιο με σκοπό να δοθεί έμφαση. Στις μέρες μας η σημασία έχει αλλάξει και σημαίνει το σύνολο οδηγιών ή κανόνων.

Στην εκπαίδευση οι οδηγίες δίνονται με καθορισμένα κριτήρια και η ρουμπρίκα παίρνει τη σημασία μιας διαβαθμισμένης κλίμακας για τη βαθμολόγηση κάποιο σε ένα έργο ή μια δραστηριότητα (Schultz, 1999). Η ρουμπρίκα είναι ποιοτική μέθοδος αξιολόγησης και αναγνωρίζεται για την αποτελεσματικότητά της ως δυναμικό εργαλείο σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης. Αποτελούν συνέχεια των PTA scales (primary trait analysis scales) που πρότειναν το 1998 οι Walvoord & Anderson (2011) για να εντοπίσουν και να αξιολογήσουν τα κύρια χαρακτηριστικά γνώρισμα μιας εργασίας. Για κάθε γνώρισμα δημιουργούν δύο έως πέντε επίπεδα/κλίμακες που περιέχουν περιγραφικές εκφράσεις με τις οποίες αξιολογούν το κάθε γνώρισμα. Το πρώτο επίπεδο (το 1) αντιστοιχεί στο ελλιπές και το πέμπτο (5) στο εξαιρετικό. Ειδικά για την ελληνική πραγματικότητα, η Υπουργική Απόφαση 21072α/Γ2/2003 - ΦΕΚ 303/Β/13-3-2003 που καθόρισε το Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών και τα Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών για το Νηπιαγωγείο και για την υποχρεωτική εκπαίδευση κατέστησε σαφές ότι δεν αρκεί ένας τύπος αξιολόγησης για τους μαθητές όλων των βαθμίδων εκπαίδευσης.

Οι ρουμπρίκες αξιολόγησης, οι οποίες αποδίδουν τον αγγλικό όρο assessment rubrics, ορίζονται ως οι «*περιγραφικές κλίμακες διαβαθμισμένων κριτηρίων ποιότητας στην εκτέλεση ενός έργου*» (Ματσαγγούρας κ.ά., 2014:29), ως ο «*περιγραφικός οδηγός βαθμολογίας, ο οποίος αποτελείται από ειδικά εκ των προτέρων καθορισμένα κριτήρια απόδοσης*» (Πετροπούλου κ.ά., 2015:101). Οι κλίμακες, δηλαδή, αφορούν διαδοχικά στάδια περιγραφής των χαρακτηριστικών της ποιοτικής εξέλιξης ενός εκπαιδευτικού αντικειμένου

της Δρ Ευαγγελία
Ράπτου

μεταδιδακτορικής
ερευνήτριας
Πανεπιστήμιο Αιγαίου
Τ. Ε.Π.Α.Ε.Σ.

αξιολόγησης, όπου κάθε επόμενο στάδιο περιλαμβάνει χαρακτηριστικά του προηγούμενου και τα εμπλουτίζει με άλλα τα οποία δικαιολογούν την αναβαθμισμένη ποιότητα κάθε επόμενης κλίμακας. Σε κάθε κλίμακα αποτυπώνεται η συνέχεια της ποιοτικής εξέλιξης ενός αντικειμένου αξιολόγησης (Mellon, 2015). Μάλιστα, οι ρουμπρίκες δεν περιγράφουν μόνο μια φορά τα ποιοτικά χαρακτηριστικά, αλλά τρεις με τέσσερις φορές σε διαδοχικές βαθμίδες/επίπεδα εξέλιξης (Παπαδοπούλου, 2013:63-68).

Οι ρουμπρίκες αξιολόγησης λειτουργούν κυρίως ως εργαλεία διαμορφωτικής αξιολόγησης και ανατροφοδότησης, καθώς καθιστούν σαφή τόσο τα αναμενόμενα μαθησιακά αποτελέσματα όσο και τα κριτήρια με τα οποία αξιολογείται η επίδοση των εκπαιδευομένων. Το περιεχόμενό τους οργανώνεται με βάση τους

σκοπούς και τους στόχους των Προγραμμάτων Σπουδών, τις προδιαγραφές της αποτελεσματικής διδασκαλίας και τους ιδιαίτερους ρόλους και τα καθήκοντα των εκπαιδευτικών (Ματσαγγούρας κ.ά., 2014).

Από δομική άποψη, κάθε ρουμπρίκα περιλαμβάνει τέσσερα βασικά στοιχεία: α) τα κριτήρια αξιολόγησης της επίδοσης (criteria), β) τα επίπεδα ποιότητας ή πρότυπα επίδοσης (standards), γ) την αναλυτική περιγραφή των χαρακτηριστικών κάθε επιπέδου επίδοσης και δ) την αντίστοιχη κλίμακα βαθμολόγησης (numeric scale) (Πετροπούλου κ.ά., 2015). Η σαφής περιγραφή των επιπέδων ποιότητας επιτρέπει στους αξιολογούμενους να γνωρίζουν εκ των προτέρων τις απαιτήσεις του έργου και συμβάλλει στην εγκυρότητα, τη διαφάνεια και την αξιοπιστία της αξιολογικής διαδικασίας.

Στο παρακάτω σχήμα αποτυπώνονται συνοπτικά τα βασικά δομικά στοιχεία μιας αναλυτικής ρουμπρίκας αξιολόγησης.

Επίπεδα Επίδοσης και Κλίμακα Βαθμολογίας				
Κριτήρια	Εξαιρετική Επίδοση (3)	Μέτρια Επίδοση (2)	Χαμηλή Επίδοση (1)	Αποτελέσματα

Περιγραφές των Επιπέδων Επίδοσης

Ιδιαίτερη σημασία έχει, επίσης, η εσωτερική συνοχή και η λογική αλληλουχία των επιπέδων μιας ρουμπρίκας. Η ποιοτική αναβάθμιση των επιπέδων μπορεί να επιτυγχάνεται με κλιμακωτό, προσθετικό ή ενταξιακό τρόπο, ώστε κάθε διαδοχική βαθμίδα να αποτυπώνει με σαφήνεια την ποιοτική εξέλιξη της επίδοσης και να διαφοροποιείται ουσιαστικά από την προηγούμενη (Ματσαγγούρας κ.ά., 2014). Με τον τρόπο αυτό, οι ρουμπρίκες αποτελούν ένα αξιόπιστο και διαφανές εργαλείο αξιολόγησης, το οποίο διευκολύνει τόσο την αποτίμηση της επίδοσης όσο και την ουσιαστική ανατροφοδότηση των εκπαιδευομένων.

Ο σπουδαίος και μαρτυρικός Ιερός Ναός Αγίου Δημητρίου Συκέας με το σπάνιο και περίλαμπρο τέμπλο του

Ο ιερός ναός του Αγίου Δημητρίου Συκέας είναι για τα δεδομένα ενός χωριού πολύ μεγάλος. Μπορούμε να πούμε πως προσεγγίζει το μέγεθος του έναν Μητροπολιτικό Ναό. Τα θεμέλια του νέου Ναού, μετά την καταστροφή του από τος Τούρκους, τα έβαλαν οι Συκιώτες. Τα έξοδα τα ανέλαβαν, η Μητρόπολη Ελασσόνας, η Ιερά Μονή Αναλήψεως Του Σωτήρος αλλά και ο ίδιος ο Γιάννης Σουμπικιώτης (Γκέκας), ο οποίος ήταν κλεφτής στο βουνό. Ξεπλήρωσε έτσι το χρέος έχοντας επίγνωση πως η πράξη του (εκτέλεση τριών Αρβανιτών γκεκεδων) ήταν η αίτια για την καταστροφή του χωριού και της εκκλησίας.

Οι οικοδόμοι του νέου Άγιου Δημητρίου ήταν από το Σίνανο Σιατίστης.¹

Κτίστηκε επομένως από την αρχή ο Ιερός Ναός το 1879, όπως μαρτυρεί η μαρμαρίνη επιγραφή: "ΑΝΗΓΕΡΘΗ Ο ΘΕΙΟΣ ΝΑΟΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ ΗΓΟΥΜΕΝΟΥ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΟΝΗΣ ΑΝΑΛΗΨΕΩΣ Κ. ΑΓΑΠΙΟΥ ΙΕΡΟΜΟΝΑΧΟΥ ΑΡΧΙΕΡΑΤΕΥΟΝΤΟΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΕΛΑΣΣΩΝΟΣ Κ. Κ. ΚΥΡΙΛΛΟΥ ΕΣ ΤΩ ΕΙΣ ΜΝΗΜΟΣΥΝΟΝ. ΑΩΘ' ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ Α'".

Ο Ναός είναι μια τρίκλιτη Βασιλική άνευ τρούλου. Έχει 20 μ. μήκος και 12 μ. πλάτος. Μαζί με τον νάρθηκα καταλαμβάνει έκταση 250 τ.μ. επί του συνολικού οικοπέδου που είναι 2.000 τ.μ. (2 στρέμματα).

Το Ιερόν Βήμα χωρίζεται από τον Κύριο Ναό με το τέμπλο, το οποίο έχει τη μεγαλύτερη αξία στην Εκκλησία. Το τέμπλο είναι μοναδικό, ξεχωριστό και σπάνιο. Η μοναδικότητα του ξύλινου τέμπλου βρίσκεται στην ξυλογλυπτική, στο πως δουλεύτηκε και βάφτηκε το ξύλο. Το δημιούργησαν καλλιτέχνες τεχνίτες ξυλογλύπτες και όχι ξυλουργοί. Καθώς παρόμοιο κειμήλιο είναι εξαιρετικά σπάνιο στις εκκλησίες της Ελλάδος, υπάρχει περίπτωση να συνέδραμε και το Οικουμ. Πατριαρχείο στην ανοικοδόμηση της εκκλησίας.

Η παράδοση του χωριού μας λέει όμως πως τις δαπάνες για τη δημιουργία του τέμπλου τις έκανε ο ίδιος ο Γιάννης Σουμπικιώτης (Γκέκας). Απορίας άξιον όμως είναι πως είχε τόσα πολλά χρήματα καθώς είναι πολύ μεγάλης αξίας. Είναι ένα σπουδαίο ξυλόγλυπτο κειμήλιο, σκαλιστό σε όλη του την επιφάνεια.

Υπάρχει επιγραφή πάνω από την Ωραία Πύλη, που μαρτυρεί την ημερομηνία κατασκευής: ΑΩΠΒ' ΜΑΡΤΙΩ Κ' (1882). Οι εικόνες (όλες έχουν διάσταση 100X60 εκ.) δεξιά της Ωραίας Πύλης είναι: α) Ο Ιησούς Χριστός, β) ο Ιωάννης Πρόδρομος, γ) ο Άγιος Γεώργιος, δ) ο Αρχάγγελος Γαβριήλ (πάνω στην

του **Ιωάννη
Δαρή**
θεολόγου
αστυνομικού

πλαϊνή δεξιά πόρτα), ε) ο Άγιος Νικόλαος. Αριστερά είναι: α) Η Θεοτόκος, β) ο Άγιος Δημήτριος, γ) Η Ανάληψις Του Κυρίου, δ) ο Αρχάγγελος Γαβριήλ (πάνω στην πλαϊνή αριστερή πόρτα, ε) η Αγία Παρασκευή. Στην Ωραία Πύλη έχει πόρτα με δυο φύλλα που ανοίγουν στα δυο. Σε κάθε φύλλο υπάρχουν δυο μικρές Εικόνες και στο ένωμα το φύλλων στην κορυφή υπάρχει η σφαίρα της Γης.

Στο πάνω μέρος της Ωραίας Πύλης κρέμεται ένα πανέμορφο σκαλιστό αστέρι, το μάτι της Δικαιοσύνης, "το μάτι Του Θεού". Ο αοιδιμος αιδεσιμώτατος πατήρ-Ευθύμιος Τσούκας έλεγε πως δεν υπάρχει πουθενά άλλου στην Ελλάδα. Όμοιο εκκλησιαστικό κόσμημα έχει ο Πατριαρχικός Ναός του Αγίου Γεωργίου στην Κωνσταντινούπολη.

Στο τέμπλο πάνω και κάτω από κάθε Εικόνα που αναφέραμε, υπάρχει και μια μικρή. Αυτές πάνω απεικονίζουν τοπία, ενώ αυτές κάτω Αγία Πρόσωπα. Στο πάνω μέρος του υπάρχει μια σειρά από 25 εικόνες (45X30 εκ.) με μορφές Αγίων.

Το τέμπλο στις άκρες σχηματίζει σχήματα λουλουδιών, κλαδιά αμπέλου και τσαμπιά σταφυλιών. Πάνω ακριβώς από την Ωραία Πύλη ένας σκαλιστός σταυρός που ακουμπά την οροφή. Στη βάση του Σταύρου είναι τα κόκκαλα του Αδάμ, δεξιά το Ευαγγέλιο και αριστερά ένα πουλί. Όλα αυτά που αναφέραμε είναι ξυλόγλυπτα απαράμιλλης τέχνης. Το περικαλλές αυτό τέμπλο έχει το ύψος της Εκκλησίας και καλύπτει όλο το Άγιο Βήμα. Είναι σπανιότατο τόσο μεγάλο. Δημιουργός θεωρείται ο Κωνσταντίνος Ζήκος από τα Γρεβενά. Ο Άγιος Κωνσταντίνος Δεσκάτης έχει ένα παραπλήσιο τέμπλο και πιστεύεται πως τα φιλοτέχνησε ο ίδιος ξυλόγλυπτης.

Το Ιερόν Βήμα έχει ξύλινη Αγία Τράπεζα όπως και Κιβώριο. Ο τοίχος είναι αγιογραφημένος με μορφές Αγίων.

Τα τρία κλίτη της Εκκλησίας χωρίζονται από κίονες (3 κίονες η κάθε σειρά) με στασίδια σε όλες τις πλευρές. Στο κεντρικό κλίτος υπάρχουν δυο ψαλτήρια, ο Θρόνος Του Αρχιερέως. Παλιά είχε και άμβωνα, που αφαιρέθηκε για λόγους ασφάλειας. Επίσης υπάρχει και το προσκυνητάρι του Αγίου Δημητρίου.

Στο πίσω και πάνω μέρος είναι ο γυναικωνίτης, που παλιά ήταν ξύλινος με σταυρωτά ξύλινα κάγκελα. Μετέπειτα χτί-
(Συνέχεια στη σελίδα 18)

Ο «καβαφικός ηδονισμός» και η πρόσληψή του από την παλαιότερη κριτική

Η πρόσληψη του καβαφικού έργου¹ αλλά και του ίδιου του Καβάφη την περίοδο 1932-1946 σχετίζεται με τις εξελίξεις γύρω από την επιστήμη της ψυχανάλυσης και τα κείμενα του Φρόιντ των αρχών του 20ου αιώνα, τα οποία προσπάθησε η ελληνική κριτική της λογοτεχνίας, αλλά και ένα τμήμα της ιατρικής να εφαρμόσει ως νέα μέσα ερμηνείας του ποιητικού έργου του αλεξανδρινού ποιητή. Η ψυχαναλυτική καβαφική κριτική εστίασε αυτή την περίοδο την έρευνα της γύρω από την σεξουαλική διαστροφή του Καβάφη και πώς αυτή λειτούργησε στη δημιουργία του ποιητικού του έργου.

Εντύπωση μου έκανε η πρωτοτυπία του Σεφερικού σχήματος να θεωρήσει ότι στον Καβάφη υπάρχει ένα αίσθημα χρονικού συνταυτισμού: το παρελθόν συνταυτίζεται με το παρόν και ίσως με το μέλλον. Αυτή η μοντερνιστική ποιητική της λογοτεχνίας και της ιστορίας, που συνδέει την ιστορική αίσθηση του Καβάφη με την ιστορική αίσθηση του Έλιοτ, βρίσκεται στον αντίποδα της κριτικής παραγωγής που είχε εντάξει την καβαφική χρήση της ιστορίας στο σύστημα της σεξουαλικότητας. Για τον Σεφέρη «έξω από τα ποιήματά του ο Καβάφης δεν υπάρχει», σε αντίθεση με τον Μαλάνο και τους υπόλοιπους, που πίστευαν το ακριβώς αντίθετο.

Ειδικότερα, στα μέσα της δεκαετίας του 1930² ο σεξουαλισμός του Καβάφη εμφανίζεται «σαν μία εξορθολογισμένη μοντέρνα γνώση που διαλύει τις προηγούμενες ιμπεριονιστικές αναγνώσεις». Το άρθρο του Μαρσέλου ή του ψυχιάτρου Σκούρα και των υπολοίπων επικριτών της σεξουαλικής επιλογής του Καβάφη, οδήγησε την καβαφική κριτική στην άποψη πως ιστορία λειτούργησε για τον ίδιο ως καταφύγιο της σεξουαλικότητάς του. Για παράδειγμα, ο Σκούρας θεωρεί τον Καβάφη «σχιζοφρενή», ο οποίος κατάφερε «να καλύψει κάτω από το ιστορικό του έργο την ανώμαλη ασύνειδη λίμπιντο». Επίσης, το βιβλίο του Τίμου Μαλάνου³ καταλόγισε στην ομοφυλοφιλία του Καβάφη μία σειρά από πάθη και παθήσεις στα οποία θεωρούσε ο ίδιος πως ήταν παραδομένος, όπως η φιλαργυρία, ο εγωισμός, η ιδιοτέλεια, η υποκρισία και η ματαιοδοξία του Καβάφη.

«Στη σεξουαλικότητα του Καβάφη η λογοτεχνική κριτική, η ψυχαναλυτική θεωρία και ιατρική συμπλέκονται αξεδιάλυτα σε ένα ενιαίο σύνολο αποφάσεων», έτσι ώστε η καβαφική ψυχολογία⁴ εκτός από σημείο αναφοράς γίνεται και η αφορμή για τις διαφορές αναλύσεις που προσπαθούν να πείσουν εκείνη την εποχή ότι ο ποιητής είναι ψυχικά άρρωστος, αλλά και ότι η σεξουαλική του προτίμηση αποτελεί ένα είδος σωματικής αρρώστιας. Χαρακτηριστικό είναι το άρθρο με του γιατρού Βαλέριου Μαρσέλου που δημοσιεύτηκε στα ιατρικά χρονικά το 1935. Ο Μαρσέλος χαρακτηρίζει τον Καβάφη ως γνωστό «παθητικό».

Ο σεξουαλισμός του Καβάφη εμφανίζεται «σαν μία εξορθολογισμένη μοντέρνα γνώση, που διαλύει τις προηγούμενες ιμπεριονιστικές αναγνώσεις». Η ματαιώση της διάλεξης τους Κουφοπούλου στον Παρνασσό, το 1936, εξαιτίας του θέματος/ τίτλου: «η σάρκα και η ποίηση, ο Καβάφης στην ποίηση», είναι δηλωτική της σεμνοτυφίας από τη μία μεριά και το γεγονός ότι η διάλεξη τελικά έγινε στο Εθνικό Ωδείο, σε μία κατάμεστη αίθουσα, δείχνει από την άλλη το ενδιαφέρον του κοινού να ακούσει «για τις ηδονές, ως βασικό κομμάτι του συστήματος της σεξουαλικότητας».

«Για την εποχή αυτή, η γραφή του Καβάφη εκλαμβάνεται ως μία συνθετική αποκρυστάλλωση των επιθυμιών της σάρκας και της ψυχής. Πίσω από την ποίηση φανερώνεται διαρκώς το διαστροφικό υποκείμενο της επιθυμίας, ο επιθυμητικός άνθρωπος Καβάφης, αιχμαλωτισμένος για πάντα μέσα στην παρεκκλίνουσα ναρκισσιστική του λίμπιντο».

Ο Λάζαρος Πηνιότογλου⁵, το 1938, στην πολυσέλιδη μελέτη του, ισχυρίζεται ότι το καβαφικό φαινόμενο μπορεί να ερμηνευθεί επαρκώς μέσα από την έννοια του «Πρωταρχικού Ναρκίσσου» προσπαθώντας να αποδείξει και να επιβεβαιώσει την πλήρη ψυχιατρικοποίηση της λογοτεχνικής κριτικής.

Ξεχωριστό ενδιαφέρον παρουσιάζει η άποψη του Ι. Μ. Παναγιωτοπούλου⁶ το 1946, ότι ο Καβάφης «μπόρεσε από τη μία μεριά να γίνει μεγάλος ποιητής και από την άλλη μεγάλος νευρωσικός». Ο Παναγιωτόπουλος δείχνει πως «η ιστορική σκηνοθεσία του Καβάφη υπακούει σε συνειρμικές αναφορές που παραπέμπουν στη θεωρία του εκφυλισμού: φθορά, παρακμή, αποτυχία».

Προσωπικά θεωρώ ότι σήμερα δεν μπορούμε να δεχθούμε πως κάτι τέτοιο ισχύει, όσο περιορισμένες ή όχι είναι οι γνώσεις μας γύρω από την εφαρμογή της θεωρίας της φροϋδικής ψυχανάλυσης, οι οποίες τότε βέβαια ήταν της μόδας. Όσο πρωτοποριακές κι αν ήταν για την εποχή τους οι ψυχαναλυτικές κριτικές, ωστόσο, βασικό τους «σφάλμα» ήταν ότι ταύτιζαν τη σαρκική απόλαυση με το ποιητικό έργο του δημιουργού.

«Τα μυστικά της κρεβατοκάμαρας» δηλαδή λειτούργησαν ως βέβαιη ερμηνεία και προβολή στο προσκήνιο του συγκαλυμμένου, του «παρά φύση», ερωτισμού, που υποκρύπτεται τόσο στα ερωτικά όσο και στα υπόλοιπα ποιήματα του Καβάφη.

Θωμάς Ν. Λιόλιος, 10 Απριλίου 2023

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. https://latistor.blogspot.com/2010/09/blog-post_16.html
2. https://users.sch.gr/ipap/Ellinikos_Politismos/logotexnia/Biografies/kavafis.htm
3. <https://greekarchivesinventory.gak.gr/index.php/mykg-mn78-4bd4>
4. <https://cavafis.compupress.gr/bio3.htm>
5. https://el.metapedia.org/wiki/%CE%9B%CE%AC%CE%B6%CE%B1%CF%81%CE%BF%CF%82_%CE%A0%CE%B7%CE%BD%CE%B9%CE%AC%CF%84%CE%BF%CE%B3%CE%BB%CE%BF%CF%85
6. https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%99.%CE%9C._%CE%A0%CE%B1%CE%BD%CE%B1%CE%B3%CE%B9%CF%89%CF%84%CF%8C%CF%80%CE%BF%CF%85%CE%BB%CE%BF%CF%82

«Διονύσιος Σολωμός vs Ανδρέας Κάλβος»

Διονύσιος Σολωμός (Ζάκυνθος, 8 Απριλίου 1798 - Κέρκυρα, 9 Φεβρουαρίου 1857)
Εισ τον θάνατον του Λορδ Μπάιρον¹

Ποίημα Λυρικό

1.
Λευθεριά, για λίγο πάψε
να χτυπάς με το σπαθί·
τώρα σίμωσε και κλάψε
εις του Μπάιρον το κορμί·
2.
και κατόπι ας ακλουθούνε
5 όσοι επράξανε λαμπρά·
αποπάνου του ας χτυπούνε
μόνον στήθια ηρωικά.
3.
Πρώτοι ας έλθουνε οι Σουλιώτες,
και απ' το Λεΐψανον αυτό
ας μακραίνουν οι προδότες,
και απ' τα λόγια οπού θα πω·
4.
φλάμπουρα, όπλα τιμημένα,
ας γειρθούν κατά τη γη,
καθώς ήτανε γειρμένα
εις του Μάρκου τη θανή,
5.
που βαστούσε το μαχαίρι
όταν του 'λειψε η ζωή
μες στο ανδρόφωνο το χέρι
και δεν τ' άφηνε να βγει. *
6.
Αναθράφηκε ο γενναίος
στων αρμάτων την κλαγγή·
τούτον έμπνευσε, όντας νέος,
μία θεά μελωδική.
7.
Με τες θείες της αδελφάδες
εστεκότουν σιωπηλή,
ενώ αυξαίνανε οι λαμπράδες
στου Θεού την κεφαλή,
8.
που εμελέτουνε τη Χτίση·
και ότι εβγήκε η προσταγή,
οπού εστένεψε τη Φύση
αιφνιδίως να φωτιστεί,
9.
με τα μάτια ακολουθώντας
το νεογέννητο το φως,
και σε δαύτο αναφερώντας,
της εξέβγαينه ο ψαλμός
10.
απ' τ' αθάνατο το στόμα,
και απομάκραινε η βροντή,
που το Χάος έκανε ακόμα
στην ογλήγορη φυγή,
11.
έως που ολόκληρον εχάθη
στου Έρεβου τη φυλακή,
όπου απλώθηκε και εστάθη
σα στην πρώτη του πηγή.
12.

του **Θωμά Ν. Λιόλιου**,
φιλόλογου
προέδρου
του Α.Ε.Μ.Α.

10 — Ψάλλε, Μπάιρον, του λαλούσε, 45
όσες βλέπεις ομορφιές·
και κειος, που εκρυφαγρικούσε
ανταπόκριση μ' αυτές,
13.
βάνεται, τες τραγουδάει
15 μ' ένα χείλο αρμονικό, 50
και τα πάθη έτσι σου γγιάει,
που τραγούδι πλέον ψηλό
14.
δεν ακούστηκεν, απ' ότα *
έψαλ' ο Άγγλος ο τυφλός
20 τ' αγκαλιάσματα τα πρώτα 55

Ανδρέας Κάλβος (1792-1869)
Ωδή Τετάρτη [IV]
Εισ τον Ιερόν Λόχον²

25 α'
που έδωσ' άντρας γυναικός.
Ας μη βρέξει ποτέ
το σύννεφον, και ο άνεμος
σκληρός ας μη σκορπίσει
το χώμα το μακάριον
30 που σας σκεπάζει.
β'
Ας το δροσίσει πάντοτε
με τ' αργυρά της δάκρυα
η ροδόπεπλος κόρη·
και αυτού ας ξεφυτρώνουν
35 αιώνια τ' άνθη.
γ'
Ω γνήσια της Ελλάδος
τέκνα· ψυχαί που επέσατε
εις τον αγώνα ανδρείως,
τάγμα εκλεκτών Ηρώων,
40 καύχημα νέον.
δ'
Σας άρπαξεν η τύχη
την νικητήριον δάφνην,
και από μυρτιάν σάς έπλεξε
και πένθιμον κυπάρισσον
στέφανον άλλον.

ε'
Αλλ' αν τις απεθάνει
διά την πατρίδα, η μύρτος
είναι φύλλον ατίμητον,
και καλά τα κλαδιά
της κυπαρίσσου. 25
ζ'
Αφού εις του πρώτου ανθρώπου
τους οφθαλμούς, η πρόνοος
φύσις τον φόβον έχυσε,
και τας χρυσάς ελπίδας,
και την ημέραν· 30
η'
Επί το μέγα πρόσωπον
της γης πολυβοτάνου,
ευθύς το ουράνιον βλέμμα
βαθυσκαφή εφανέρωσε
μνήματα μύρια. 35
η'
Πολλά μεν σκοτεινά·
φέγγει επ' ολίγα τ' άστρον
το της αθανασίας·
την εκλογήν ελεύθερον
40 δίδει το θεϊόν.
θ'
Έλληνες, της πατρίδος
και των προγόνων άξιοι·
Έλληνες σεις, πώς ήθελεν
από σας προκριθείν
άδοξος τάφος; 45
ι'
Ο Γέρων φθονερός,
και των έργων εχθρός,
και πάσης μνήμης, έρχεται·
περιτρέχει την θάλασσαν
και την γην όλην· 50
ια'
Από την στάμναν χύνει
τα ρεύματα της λήθης,
και τα πάντα αφανίζει.
Χάνονται οι πόλεις, χάνονται
5 βασιλεια, κι έθνη· 55
ιβ'
Αλλ' ότε πλησιάσει
την γην οπού σας έχει,
θέλει αλλάξειν τον δρόμον του
ο Χρόνος, το θαυμάσιον
60 χώμα σεβάζων. 60
ιγ'
Αυτού αφού την αρχαίαν
πορφυρίδα, και σκήπτρον,
δώσωμεν της Ελλάδος,
θέλει φέρειν τα τέκνα της
65 πάσα μητέρα. 65
ιδ'
Και δακρυχέουσα θέλει
την ιεράν φιλήσειν
κόνιν, και ειπείν· Τον ένδοξον
λόχον, τέκνα, μιμήσατε,
20 λόχον Ηρώων. 70

Το ποίημα «Εις τον θάνατον του Λόρδου Μπάιρον» και η «Ωδή Τετάρτη, Εις τον ιερόν λόχον» αποτελούν δύο κείμενα εμπνευσμένα από τον αγώνα του 1821. Το πρώτο αποτελεί μια επιμνημόσυνη ωδή αφιερωμένη στον θάνατο του φιλέλληνα ποιητή Λόρδου Μπάιρον στο Μεσολόγγι (Απρίλιος 1824).

Το δεύτερο συνιστά μία ωδή αφιερωμένη στην θυσία των μελών του Ιερού Λόχου, που έπεσαν στη μάχη του Δραγατσανίου (Ιούνιος 1821).

Lord Byron³

Από άποψη δομής στο απόσπασμα του Σολωμού έχουμε διαδοχικές εικόνες, με πρώτη αυτή της προσωποποιημένης έννοιας της ελευθερίας (είναι εμφανές ότι το ποίημα συνδέεται και με τον «Ύμνο»), η οποία καλείται να σταματήσει τον ένοπλο αγώνα και να αποτίσει φόρο τιμής στον Μπάιρον.

Αξιοσημείωτη είναι η προτροπή να πλησιάσουν τον νεκρό μόνο οι ήρωες, με πρώτους τους Σουλιώτες και να απομακρυνθούν οι προδότες. Το νεκρό σώμα του ποιητή παρομοιάζεται με αυτό του Μάρκου Μπότσαρη και μάλιστα τονίζεται η δυσκολία που αντιμετώπισαν να απομακρύνουν το σπαθί του από το χέρι, καθώς εκείνο ήταν πρησμένο από την χρήση (σφαγή των Τούρκων).

Από τα μισά της έκτης στροφής έως και την στροφή έντεκα το ποίημα απηχεί το αντίστοιχο του βρετανού Μίλτον «paradise lost» (1667), το οποίο συμπεριλαμβάνει 12 άσματα, όπου γίνεται αναφορά στην πτώση του ανθρώπου από τον παράδεισο εξαιτίας του προπατορικού αμαρτήματος.

Το έργο αυτό επηρέασε και τον ίδιο τον Μπάιρον, ο οποίος πρόβαλε στα ποιήματά του (όπως κι εδώ) την αντίθεση ανάμεσα στις ομορφιές της πρωτόπλαστης κτήσης και στον φόβο, σχεδόν τρόμο που προκαλεί η ιδέα της κόλασης. Από τη 12η στροφή και μετά το ποιητικό υποκείμενο προτρέπει τον Μπάιρον να υμνήσει τις ομορφιές της φύσης και της ζωής με τρόπο μοναδικό όπως έκανε και το πρότυπό του, ο Άγγλος ο τυφλός (δηλαδή ο Μίλτον), ο οποίος το 1654 τυφλώθηκε και από τότε υπαγορεύεται έργα του.

Επίσης, στην 4η ωδή του Κάλβου είναι ολοφάνερη η

αναφορά στο πατριωτικό θέμα και από την πρώτη μέχρι και την πέμπτη στροφή τονίζεται η αιώνια δόξα που κέρδισαν οι ήρωες, που πολέμησαν υπέρ της ελευθερίας και έπεσαν ηρωικά στο πεδίο της μάχης.

Στην έκτη στροφή γίνεται αναφορά -κατά αντιστοιχία- στο προπατορικό αμάρτημα, αλλά στην συνέχεια στροφές ζ, η, θ, η ελευθερία της επιλογής που δίνει ο θεός στον άνθρωπο να πράξει το σωστό και να κερδίσει την αθανασία. Η νίκη έναντι του χρόνου και η κατάκτηση της αθανασίας του ονόματος προβάλλει στις στροφές ι, ια και ιβ.

Σύμφωνα με τον Στυλιανό Αλεξίου⁵ «δεν γίνεται μνεία του Βυζαντίου στο Σολωμικό κείμενο, εφόσον, σύμφωνα με ένα διαδεδομένο τότε ιδεολόγημα των μορφωμένων, η νεότερη Ελλάδα συνδέεται απευθείας με την αρχαία». Η παρατήρηση του Αλεξίου επιβεβαιώνεται και στις στροφές θ, ι της Ωδής, όπου ο Ιερός Λόχος που συγκρότησε ο Αλέξανδρος Υψηλάντης δεν ταυτίζονται μόνο στο όνομα με τον Ιερό Λόχο του Πελοπίδα στη Θήβα, αλλά και στην ένδοξη αυτοθυσία τους στη μάχη της Χαιρώνειας. Όλοι έπεσαν υπέρ πατρίδος.

Συμπερασματικά, διαπιστώνουμε ότι τα δύο ποιήματα έχουν ρομαντικό προσανατολισμό, εφόσον η θεματολογία τους σχετίζεται με υψηλά ιδανικά, τις έννοιες της ελευθερίας, της πατρίδας και της ηρωικής θυσίας για την απόκτησή της με τίμημα τον θάνατο.

John Milton, *Paradise Lost*⁴

Βιβλιογραφία

1. www.greek-language.gr, Διονύσιος Σολωμός: Εις τον θάνατον του Λορδ Μπάιρον, Η Πύλη για την ελληνική γλώσσα, © 2012 Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.
2. www.greek-language.gr, Ανδρέας Κάλβος: Ωδή τετάρτη [IV] Εις τον Ιερόν Λόχον, Η Πύλη για την ελληνική γλώσσα, © 2012 Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.
3. www.thepressroom.gr
4. www.catisart.gr, John Milton, Ο χαμένος παράδεισος (αποσπάσματα)
5. www.apan.gr, Σταύρου Ζουμπουλάκη, ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΑΛΕΞΙΟΥ (1921-2013).

Κάποτε στη Ναύπακτο...

Φθάσαμε μεσημέρι. Το ξενοδοχείο μας ιδανικό, μπροστά στη θάλασσα και το βενετσιάνικο λιμάνι, όπως ακριβώς το ονειρευόμουν. Η θάλασσα ήσυχη και φιλική, η γέφυρα Ρίου-Αντίρριου μεγαλειώδης στο βάθος, κι οι δυο μαχητές, αριστερά και δεξιά στα δυο φρούρια της εισόδου του λιμανιού, ήρωες τιμημένοι και δοξασμένοι στους αιώνες.

Ο Θερβάντες κοιτάζει ψηλά και δείχνει τον ουρανό με το δεξί του χέρι. Ίσως γιατί, όπως φημολογείται, παραδέχθηκε ότι αυτό το χέρι τον «δόξασε» γράφοντας τον Δον Κιχώτη, όταν παρέλυσε το αριστερό του εξαιτίας τραυματισμού του στη ναυμαχία της Ναυπάκτου, το 1571. Στο άλλο φρούριο ο Ανεμογιάννης ο μπουρλοτιέρης, ο Γιώργης από τους Παξούς, ήρωας της επανάστασης, όρθιος με το δαδί αναμμένο στο δεξί χέρι, όπως τότε τον Ιούνιο του 1821, όταν με το μικρό «μπουρλότο» του επιχείρησε να περάσει από την είσοδο του λιμανιού για να πυρπολήσει μια τούρκικη φρεγάτα... αλλά απέτυχε και βρήκε φρικτό θάνατο από τους Τούρκους.

Δίπλα του η ελληνική σημαία σαν τη θάλασσα κι αυτή κυματίζει ακούραστη, κι οι δυο μαζί χαιρετίζουν και υμνούν τον ήρωα.

Στο βενετικό κάστρο, ψηλά στο βουνό, η έκθεση με τα βυζαντινά ευρήματα μάς εντυπωσίασε. Νομίσματα όλων των ιστορικών περιόδων, εικόνες εκκλησιών, κολόνες, κιονόκρανα, ξύλινα αντικείμενα, κύπελλα και κανάτες, ξύλινες σφραγίδες για πρόσφορα, όπλα παλιά, όλα φορτωμένα πληροφορίες για τη βυζαντινή εποχή.

Μαθητές σχολείων περιπλανιούνται, ρωτούν, θαυμάζουν και κυρίως ακούν, ακόμη και μένα που προθυμοποιήθηκα να τους πω δυο λόγια για τη ναυμαχία. Μια γλυκιά κοπέλα έκοψε από κάτω μια κίτρινη μαργαρίτα, μέσα απ' τα αγριόχορτα, και μου την πρόσφερε χωρίς να πει λέξη. Χάρηκα. Ένοιωσα ότι ήθελε να με ευχαριστήσει. Την έβαλα ανάμεσα στα φύλλα του σημειωματάριου που κρατούσα, όπως κάποτε στο φυτολόγιο, να μου θυμίζει την ευγενική χειρονομία!

Στο μυαλό και στα μάτια μου οι εικόνες της ναυμαχίας του Lepanto, ζωντανεύουν. Είναι κι αυτό το βιβλιαράκι που έγραψα για την αναμέτρηση των δύο στόλων και δεν ησυχάζω λεπτό. Φωτιά, αρκεβούζια, έμβολα, τραυματίες... αίμα, κρότοι, βογγητά παντού. Δον Χουάν, Βαρβαρήγος, Μαρκ Αντώνιο Κολόνα, Βενιέρο, όλοι αποφασισμένοι να πολεμήσουν μέχρι τέλους.

Περιπλανιέμαι στο βενετικό λιμάνι. Το κτίσμα επιβλητικό, ρωμαλέο, άφθαρτο θαρρείς στον χρόνο... με ταξιδεύει εκεί και τότε. Ο τουρκικός στόλος προστατευμένος πίσω από τα δυο βενετικά φρούρια, τα λεγόμενα μικρά Δαρδανέλια (το ένα στο Ρίο και το άλλο στο Αντίρριο), περιμένει να φανεί ο στόλος της Ιεράς Συμμαχίας. Ισπανοί, Βενετοί και Παπικοί αποφάσισαν να ενωθούν για να αντιμετωπίσουν τους Τούρκους που άρχισαν να απειλούν και τη Δυτική Μεσόγειο. Ο στόλος τους κατεβαίνει από τον δίαυλο των Εχινάδων νήσων, στις εκβολές του Αχελώου, κι η αναμέτρηση σε λίγο αρχίζει.

Στο αρχοντικό του Μπότσαρη (παλιό μεγαλοπρεπές βενετικό κτίσμα) θαυμάζουμε τη σχετική με τη ναυμαχία έκ-

της Δέσποινας
Χίντζογλου -
Αμασλίδου
γιατρού,
μέλος της Ε.Λ.Β.Ε

θεση. Πίνακες αντίγραφα: των ναυάρχων, του Δον Χουάν, του Πάπα Πίου, του Θερβάντες, όπλα της εποχής, διάταξη των πλοίων, ζωγραφική αναπαράσταση σ' όλες τις φάσεις της ναυμαχίας. Μια αλλιώςτική «μηχανή του χρόνου» απλωμένη στους τοίχους του αρχοντικού μάς βοηθάει να ζωντανέψουμε την ιστορική αναμέτρηση. Βρήκαμε και το βενετικό, αργότερα τουρκικό, φρούριο στο Αντίρριο, στην αρχή της γέφυρας.

Δυο μέρες κράτησε η απόδρασή μας. Γεμίσαμε εικόνες, χαρήκαμε γνώση, νοιώσαμε περήφανοι. Όμως υπάρχει κάτι που με ενόχλησε λίγο ή πιο σωστά με στεναχώρησε. Στο βενετικό λιμάνι υπάρχουν λευκές μαρμάρινες πλάκες από προξενεία διαφόρων κρατών, που μνημονεύουν τιμητικά τους δικούς τους συμμετέχοντες στη θρυλική ναυμαχία.

Διάβασα «ύμνους» για τους Σικελούς, τους Σλοβένους, τους Κροάτες, τους Βενετούς, τους Παπικούς, τους Αυστριακούς και φυσικά τους Ισπανούς και τον Θερβάντες. Υπάρχει και μία αναφορά στους Ιόνιους πολεμιστές που υπερασπίστηκαν την πατρίδα τους.

Εμένα όμως δεν μου αρκεί αυτό! Και να γιατί: Στη ναυμαχία πολέμησαν 90.000 άνδρες από τους οποίους οι 46.000 ήταν Έλληνες, οι θρυλικοί stratioti! Ήταν νέοι που έφυγαν από την τουρκοκρατούμενη Ελλάδα και εντάχθηκαν ως μισθοφόροι στους δυνατούς στρατούς και στόλους της Ευρώπης: την Ισπανία, τη Βενετία και το Παπικό κράτος.

Οι stratioti όμως δεν ήταν μόνο από τις χώρες της Αδριατικής. Ήταν κι από τα νησιά του Αιγαίου, τη Μακεδονία, την Κρήτη, την Ήπειρο, τη Στερεά και την Πελοπόννησο. Πολέμησαν, έχυσαν το αίμα τους για τη νίκη κατά των εχθρών της πατρίδας τους και το κυριότερο... κέρδισαν ενθουσιώδεις- επαινετικές κριτικές από τους ιστορικούς της εποχής.

Και βέβαια εκτός από αυτούς πολλοί Έλληνες ήταν χρηματοδότες αυτής της επιχείρησης, που διέθεσαν εξοπλισμένες και επανδρωμένες γαλέρες ή χρήματα για την κατασκευή και την επάνδρωση μιας νέας.

Και επειδή πιστεύω ότι η απουσία τιμητικής αναφοράς σ' αυτούς είναι παράλειψη και όχι αδιαφορία, θα χαιρόμουν πολύ αν οι αρμόδιοι αποφάσιζαν να προσθέσουν μια μαρμάρινη τιμητική πλάκα γι αυτούς, με ένα κείμενο όπως το παρακάτω:

«Τιμή στους Έλληνες stratioti που πολέμησαν στη Ναυμαχία της Ναυπάκτου, οι οποίοι μη ανεχόμενοι την τουρκική σκλαβιά κατέφυγαν στη Δύση και υπηρέτησαν ως μισθοφόροι στους ξένους στρατούς. Κι όταν ήρθε η ώρα, αυτοί οι γενναίοι που ήταν 46.000 στο σύνολο των 90.000 στρατιωτών του στόλου της Ιεράς Συμμαχίας, απέδειξαν τη γενναιότητα και την αποτελεσματικότητά τους, που καταγράφηκαν με τα θερμότερα λόγια από τους ιστορικούς της εποχής».

Στοιχείμα ζωής

Είχε καταφέρει να αναμετρηθεί με τους φόβους της, να κοιτάζει κατάματα τις παιχιδιάρες φλόγες στο τζάκι και να μη γυρίζει αλλού τη ματιά της. Ο πύρινος εφιάλτης αμπαλάρεται τώρα με γιορτινή συσκευασία και καίγεται στις πορτοκαλί φωτεινές και άλλοτε μπλε ήρεμες φλογίτσες, που χάριζαν ταυτόχρονα γύρω της μια ζεστή αύρα και ένα τραγούδι όλο ρυθμό. Μαγνήτιζαν το βλέμμα της και η ματιά βάθαινε στο εσωτερικό της φωτιάς και όλο βάθαινε... κι έφτανε σε καπνούς άλλους, μαύρους, απειλητικούς, ανελέητους, πυκνούς καπνούς που σκέπαζαν τον ουρανό και έκρυβαν τον ήλιο του καλοκαιριού. Το βλέμμα διαπερνούσε τη φωτιά... κι έβλεπε... έβλεπε στο εσωτερικό της, έβλεπε τους γείτονες και πλήθος κόσμου να τρέχουν, άλλοι για να βοηθήσουν και άλλοι από περιέργεια να δουν τι είχε συμβεί στο σπίτι του κυρίου Γιώργου, του οικοδόμου. Έντονες εκρήξεις ακολούθησαν κάνοντας το πλήθος να υποχωρήσει προς τα πίσω φωνάζοντας, ενώ οι αχόρταγες πύρινες γλώσσες κατάπιναν και τα τελευταία ξύλα της οροφής. Τα οχήματα της πυροσβεστικής κατευθύνονται προς το συμβάν με τις σειρήνες να ουρλιάζουν και οι πυροσβέστες να ορμούν στη φωτιά για να σώσουν μάνα και κόρη. Λίγες ώρες αργότερα κόποι μιας ολάκερης ζωής είχαν αντικατασταθεί με στάχτες, μια κόρη με σοβαρά εγκαύματα στην εντατική, μια μάνα που δεν τα είχε καταφέρει κι ένας βιοπαλαιστής πατέρας σε απόγνωση, ήταν ο απολογισμός της καταστροφής εκείνου του μεσημεριού.

-Ανταποκρίνεται η κόρη σας κύριε Ευσταθίου, μην ανησυχείτε θα τα καταφέρει, επαναλάμβανε καθησυχαστικά ο γιατρός. Δεκαπεντάχρονο κορίτσι είναι, δυνατό και με θέληση για ζωή...

-Σας ευχαριστώ γιατρέ μου, ο Θεός να σας έχει καλά ψιθύριζε, ο κ. Γιώργος, και έπαιρνε κουράγιο για να συνεχίσει, να σταθεί βράχος δίπλα στη μοναχοκόρη του.

Όλο το χωριό έτρεξε να βοηθήσει την άτυχη οικογένεια Ευσταθίου και με τις πολύτιμες γνώσεις του κ. Γιώργου ως ειδικού στις οικοδομές, έχτισαν και πάλι το σπίτι με δύο δωμάτια και μία κουζίνούλα, έως ότου η κόρη του θα έβγαине από το νοσοκομείο. Και τα κατάφεραν! Όμως τώρα, όλα ήταν διαφορετικά. Οι εμφανείς αλλαγές παρέπεμπαν στο ξεκίνημα μιας νέας ζωής.

Οι αλλαγές αυτές έγιναν αποδεκτές από την Ευλαμπία, μπαίνοντας μετά από ένα μήνα υποβασταζόμενη από τον πατέρα της, στο νέο τους σπίτι. Ο κ. Γιώργος μάνα και πατέρας πλέον για τη μονάκριβή του, πάσχιζε για το καλύτερο. Δούλευε αρκετές ώρες την ημέρα, ώστε να μη λείπει τίποτα στη κόρη του κι όταν επέστρεφε συνέχιζε με υποχρεώσεις του σπιτιού, χωρίς ποτέ να βαρυγκομήσει, αντίθετα ήταν πάντα χαρούμενος και γελαστός μπροστά στο κορίτσι του. Κι όταν θυμόταν τη γυναίκα του, το βράδυ πριν πλαγιάσει κατάκοπος, τον έπιανε το παράπονο που τον άφησε μόνο του να μεγαλώσει ένα παιδί και σε λίγο πάλι μονολογούσε:

-Μήπως κι εσύ το ήθελες; Βραχυκύκλωμα λέει... άκου βραχυκύκλωμα στον εικοστό πρώτο αιώνα. Στον αιώνα της ταχύτητας και της ασφάλειας... βραχυκύκλωμα.

Η ζωή, όσο θυμόταν τον εαυτό του ο κύριος Γιώργος δεν ήταν ευγενική μαζί του και συνέχιζε να του δείχνει την αγένειά της.

Τις πρώτες μέρες προσαρμογής η Ευλαμπία ήταν χαρούμενη, σχεδόν ευτυχισμένη που επέστρεψε στο σπίτι της, πα-

της **Ελένης Μπλιούμη-Μπαρά**
εκπαιδευτικού, MSc
Δημιουργικής Γραφής &
Λογοτεχνικής Συγγραφής

ρόλο που πονούσε το σώμα της από τις πληγές που ακόμη δεν είχαν επουλωθεί και η ψυχή της από το χαμό της μητέρας της. Καθώς όμως οι μέρες περνούσαν τα πράγματα δυσκόλευαν περισσότερο.

Η Ευλαμπία βλέποντας το άλλοτε δροσερό πρόσωπό της παραμορφωμένο, τη δυσκολία στις κινήσεις της και την πολύωρη απουσία του πατέρα της, άρχισε να μαραζώνει, να αρνείται την αγωγή και την διατροφή της και να παραμελεί τις φυσικοθεραπείες της.

Η αποστροφή που ένιωθε για τον εαυτό της την οδηγούσαν σε ακραίες συμπεριφορές και η όλη κατάσταση επιδεινώθηκε όταν η Ευλαμπία ξεκίνησε και πάλι το σχολείο. Παρόλο που τα παιδιά ήταν προετοιμασμένα για το πώς θα αντιμετώπιζαν τα νέα δεδομένα, η πραγματικότητα

τα έκανε να ξεχάσουν κανόνες και καλούς τρόπους και να συμπεριφερθούν περίεργα στην Ευλαμπία, από φόβο ή από αμηχανία γι' αυτό που έβλεπαν.

- Γεια σου Ευλαμπία, περαστικά, της είπε παγερά η καλύτερή της φίλη και έσπευσε να χωθεί στην ομάδα κοριτσιών που είχαν κάνει "πηγαδάκι" και που μία κοιτούσαν την Ευλαμπία και μιλούσαν και μία ψιθύριζαν κάτι και έκλειναν με την παλάμη του χεριού τους το στόμα τους, σα να ήθελαν να σταματήσουν τη γλώσσα να πει αυτό που ήθελε επιτακτικά να ξεστομίσει.

- Πω, πω, πώς έγινε έτσι το πρόσωπό της; Τόσο όμορφη κοπέλα και κοίτα πόσο άσχημη έγινε! άκουγε στον αέρα να πλανώνται σχόλια για τη νέα της εμφάνιση. Άσχημη, άσχημη... Πόσο διαφορετική! Πόσο άσχημη! Κάποιες άλλες συμμαθήτριες πέρασαν από κοντά της, της ευχήθηκαν "περαστικά" κι έφυγαν σκύβοντας βιαστικά το κεφάλι χωρίς να πουν τίποτα περισσότερο.

- Καλώς όρισες Ευλαμπία η θέση σου σε περιμένει, είπε η καθηγήτριά της μόλις την είδε να μπαίνει στην αίθουσα. Δύο θέσεις ήταν άδειες άλλα κανείς δεν ήθελε να μοιραστεί το θρανίο μαζί της.

-Ευχαριστώ, ψέλλισε η Ευλαμπία και κάθισε βιαστικά. Είχε αδυνατίσει αρκετά και το φόρεμα που περίσσευε πιάστηκε από την άκρη ενός θρανίου, κάνοντας τους συμμαθητές της να χαχανίσουν σχολιάζοντας το γεγονός.

-Ησυχία παρακαλώ, κάθισε Ευλαμπία. Ξεκινάμε σήμερα με αυτό που είχαμε αφήσει στη μέση χθες. Ποια είναι η γνώμη σας παιδιά για...

Τα μαθήματα είχαν προχωρήσει και η Ευλαμπία δυσκολευόταν να τα παρακολουθήσει.

Πηγαينوερχόταν καθημερινά στο σχολείο χωρίς να συμμετέχει και στα διαλείμματα ήταν κρυμμένη πίσω από θάμνους και δέντρα για να μην τη βλέπουν, ώσπου μια μέρα έπαψε και να πηγαينوέρχεται... δεν είχε νόημα πια.

Κλείστηκε στο δωμάτιό της, σταμάτησε να κοιτά τον καθρέπτη, δεν ήθελε να βλέπει ούτε τον πατέρα της, ο οποίος βρισκόταν σε απόγνωση.

-Πού πήγε άραγε ο πάτος αυτού του πηγαδιού, του σκοτεινού, αναρωτιόταν μέσα στα αναφιλητά της η Ευλαμπία, όταν έμενε μόνη για ώρες στο δωμάτιο και σκεφτόταν, σκεφτόταν... και έκλαιγε.

Οι φλόγες χόρευαν τώρα σε ζευγάρια και κάθε σπίθα που παρατηρούσε η Ευλαμπία, ήταν πολύτιμη, λυτρωτική για να ξεπαγώσει όνειρα και να ζωντανέψει μια νέα πορεία ζωής.

Σκεφτόταν τον πατέρα της τότε... που είχε ζητήσει τη

βοήθεια της γειτόνισσας. Κι αυτή είχε χάσει το σύζυγό της σε ατύχημα. Της ζήτησε λοιπόν να έρχεται στο σπίτι με την κόρη της Μάρω για να κάνουν παρέα στην Ευλαμπία τις ώρες που εκείνος απουσίαζε στη δουλειά. Άλλωστε τα δύο κορίτσια είχαν την ίδια ηλικία και κάποτε... και κοινά ενδιαφέροντα.

Η Μάρω, μια κοντή γεματούλα κοπελίτσα, έξυπνη κατά τα λεγόμενα της υπερήφανης μητέρας της, φορούσε πάντα ένα κόκκινο φουλάρι στο λαιμό και έκανε παρέα με τις καλύτερες μαθήτρίες του σχολείου, χωρίς απαραίτητα να είναι και η ίδια καλή. Η μύτη της καμπούριαζε ελαφρά, σχεδόν ανεπαίσθητα κάτω από τη χρυσαφιά λάμψη των μαλλιών της και πάντα ντυνόταν με την τελευταία λέξη της μόδας, παρόλο που το σώμα της δεν τη βοηθούσε να το αναδείξει.

Ένα χρόνο αργότερα όλοι μαζί είχαν γίνει οικογένεια. Τότε ήταν που άρχισε μία νέα δοκιμασία για την Ευλαμπία!

Τα περιφρονητικά βλέμματα της Μάρως, η άρνησή της να κάνει παρέα με την «ασχημόπαπα» γιατί την ντρόπιαζε, έκαναν την Ευλαμπία να μαζέψει ένα βράδυ τη βαλίτσα της και να φύγει από το σπίτι.

Ζήτησε βοήθεια από την καλύτερη φίλη της μητέρας της, η οποία για λίγο τη φιλοξένησε στο σπίτι της... για λίγο, γιατί η φίλη της μητέρας της είχε κι αυτή παιδιά... και τα παιδιά είχαν μάτια... και στόμα...

- Είστε σίγουρη ότι μπορείτε να ανταπεξέλθετε; Η δουλειά στα πλυντήρια είναι απαιτητική, κουραστική και πολύωρη, της είπε ο Διευθυντής της ιδιωτικής κλινικής στην οποία βρήκε δουλειά μετά τη φυγή της από το σπίτι της καλύτερης φίλης της μητέρας της. Δουλειά και διάβασμα μοίραζαν τώρα τη ζωή της Ευλαμπίας μέχρι να πετύχει τους στόχους της: σπουδές στην ιατρική και βελτίωση της εμφάνισής της.

Ο πατέρας της μετά από προσπάθειες, κατάφερε να τη βρει και να την παρακαλέσει να δεχτεί τη βοήθεια και τη συμπαράστασή του. Κι εκείνη δέχτηκε τελικά...

Ακολούθησαν επεμβάσεις στο πρόσωπό της από μεγάλο καταξιωμένο πλαστικό χειρουργό. Η Ευλαμπία σιγά σιγά έβλεπε και πάλι το πρόσωπό της να αλλάζει προς το καλύτερο και να παίρνει μία μορφή γοητευτική, όμορφη!

Ένα ξύλο στο τζάκι που τσάκισε στη μέση και άγγιξε την άκρη της πορτούλας έκανε τις σκέψεις της Ευλαμπίας να τρομάζουν και να σταματήσουν το σουλάτσο στο παρελθόν.

Τακτοποίησε με τη τσιμπίδα τα ξύλα, πρόσθεσε ακόμη

ένα, χώθηκε στην πολυθρόνα με την κούπα στο χέρι της και με το ζεστό ρόφημα να μαλακώνει τα σωθικά της ονειρεύτηκε την αυριανή μέρα... Ήταν έτοιμη. Ναι, σε όλα της ήταν έτοιμη. Την περίμενε χρόνια αυτή τη στιγμή!

-Ευλαμπία Ευσταθίου του Γεωργίου πλαστική χειρουργός, φώναξε την επόμενη μέρα ο πρύτανης. Η Ευλαμπία με αργό και σίγουρο βήμα ανέβηκε να παραλάβει τους κόπους της. Λυγερή και όμορφη όσο ποτέ, μετά τις επιτυχημένες επεμβάσεις είχε καταφέρει να ενισχύσει την αυτοπεποίθησή της και συνάμα να ξαναεμπιστευτεί τον εαυτό της και τους ανθρώπους. Με το γαλάζιο φόρεμα που αγκάλιαζε το καλλιγραμμο κορμί της, με τις καστανόξανθες μπούκλες της που κυμάτιζαν πέρα δώθε καθώς εκείνη προχωρούσε και με ένα βλέμμα όλο καλοσύνη και ικανοποίηση, πήρε το πτυχίο της το κλειδί της νέας της ζωής. Ο χρόνος δεν της αντιστάθηκε. Κύλησε ανενόχλητος υπέρ της και έφερε τα επιθυμητά αποτελέσματα. Είχε καταφέρει να πετύχει τους στόχους της.

-Συγχαρητήρια κορίτσι μου, για άλλη μία φορά μ' έκανες περήφανο της είπε ο πατέρας της και με δάκρυα στα μάτια την αγκάλιασε σφιχτά, κοιτάζοντας μία τον ουρανό και μία την κόρη του. Τη σφιχτή αγκαλιά και τα συγχαρητήρια δέχτηκε η Ευλαμπία και από το χειρουργό σύντροφό της, γιο του θεράποντα γιατρού της. Δίχως άλλο, ζούσε τις ομορφότερες στιγμές της ζωής της!

-Άσε τη ζωή να σου χρωστάει, της είχε πει κάποτε στα δύσκολα ο πατέρας της. Και να που τώρα η ζωή ξεχρώνει.

Αργότερα η Ευλαμπία, έκλεινε πίσω της με ικανοποίηση την πόρτα του σπιτιού, πετώντας τα κλειδιά στο τραπεζάκι και την τσάντα στον καναπέ του σαλονιού, σήκωσε ψηλά το πτυχίο της, κι άρχισε να κάνει κύκλους στο δωμάτιο για να πιστέψει ότι τα είχε καταφέρει. Την ακολουθούσε ο φύλακας άγγελός της που την κοιτούσε με αγάπη και υπερηφάνεια.

-Και πάλι συγχαρητήρια, της είπε. Είμαι πολύ περήφανος για σένα. Και ξέρεις τώρα, από αύριο κιόλας... δουλειά! Μας περιμένει ο πατέρας και οι ασθενείς της κλινικής.

Η Ευλαμπία, έπιασε άμεσα δουλειά στην κλινική. Ήταν αγαπητή σε όλους και προσπαθούσε να κάνει το καλύτερο δυνατό για τον καθένα. Το πρώτο της σοβαρό περιστατικό που απαιτούσε άμεση επέμβαση, ήταν όταν μετά από φωτιά σε νυχτερινό Κέντρο Διασκέδασης της πόλης, έπρεπε να εξετάσει το καμένο πρόσωπο μιας κοπέλας, κοντής, γεματούλας, με ένα κόκκινο φουλάρι στο λαιμό...

Ο σπουδαίος και μαρτυρικός Ιερός Ναός Αγίου Δημητρίου Συκέας με το σπάνιο και περίλαμπρο τέμπλο του

(Συνέχεια από τη σελίδα 12)
στηκε και αγιογραφήθηκε.

Πάνω και εσωτερικά της κεντρικής θύρας της Εκκλησιάς βρίσκεται η επιγραφή: "Ο ΘΕΙΟΣ ΚΑΙ ΙΕΡΟΣ ΟΥΤΟΣ ΝΑΟΣ ΑΓΙΟΓΡΑΦΙΘΗ ΔΙΑ ΧΕΙΡΟΣ ΒΑΣΙΛΕΪΟΥ ΦΑΡΜΑΚΗ ΑΡΧΙΕΡΑΤΕΥΟΝΤΟΣ ΤΟΥ ΣΕΒΑΣΤΙΑΝΟΥ ΚΑΙ ΕΦΗΜΕΡΕΥΟΝΤΟΣ ΤΩ ΑΙΔΕΣΙΜΩΤΑΤΩ ΙΕΡΕΙ ΕΥΘΥΜΙΩ ΤΣΟΥΚΑ ΕΝ ΕΤΕΙ 1980-81"².

Οι παλιές αγιογραφίες σκεπάστηκαν. Φαίνεται βεβαία στην Εικόνα του Αγίου Θρόνου η υπογραφή του Γ. Βίτκου (1922), που είχε κάνει και κάποιες άλλες Εικόνες. Υπάρχει επίσης μια παλιά αγιογραφία, που απεικονίζει τον Άγιο Δημήτριο με γραμμένη δέηση Ανδρώνη και Αθανάσιου Ανδρόνικου υπέρ αναπαύσεως ψυχής του πάτερα τους Δημήτρη με έτος 1909.

Παλαιότερα η Εκκλησιά δεν είχε περίφραξη και γύρω-γύρω υπήρχαν ακακίες.

Ο Ι. Ν. Αγίου Δημητρίου επλήγη από τον σεισμό του 2021. Ο αιδεσιμώτατος πατήρ-Ζήσης Τάχατος όμως με την συνδρομή του ποιμνίου κατάφερε να λειτουργήσει ο Άγιος Δημήτριος την ημέρα της εορτής του στις 26/10/2023 ως αρμόζει σε αυτό το Θείον εγκαθίδρυμα με τα σπουδαία εκκλησιαστικά κειμήλια.

ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ:

1) Το χωριό μου Συκιά Ελλασσонаς, Ανδρώνη Α. Ανδρόνικου, Μέθεξις, 2023, σελ. 268-275.

2) Μαρίζας Χρ. Σβάρνα, Η Ιερά Μονή Αναλήψεως και ο Άγιος Δημήτριος Συκέας Ελάσσονος (πανεπ. εργασία), Συκεα, 1990, σελ. 18-23

Η ΑΙΩΡΑ

Μια φορά κι έναν καιρό στις πλαγιές ενός ορεινού χωριού, του Πολυπλάτανου, ζούσαν ευτυχισμένες κοτούλες με τα κοτοπουλάκια τους. Με τον αρχηγό κόκορα που είχε γκριζα φτερά, ένιωθαν σιγουριά και ασφάλεια και ήταν αυτός που ρύθμιζε τους κανόνες, έκανε μετρήσεις των μικρών πουλιών και αβγών που γεννούσαν οι κότες και οργάνωνε τον ετήσιο διαγωνισμό αναπαραγωγής αβγών.

Για τρίτη συνεχόμενη χρονιά η Κλοκλό ήταν αυτή που πήρε το βραβείο, ως η κότα με τις περισσότερες γεννήσεις αβγών και μικρών πουλιών.

Ο κόκορας ως άρχοντας του κοτετσιού και με τη σύμφωνη γνώμη όλων, αποφάσισε φέτος να τιμήσει ιδιαίτερα την κυρά Κλοκλό και να την τοποθετήσει σε μία θέση περιωπής στο κέντρο του κοτετσιού.

Έστρωσε αρκετό άχυρο κάτω και κρέμασε μία αιώρα με μαλακό ύφασμα και πολύχρωμα κρόσια. Στη συνέχεια με τιμές, δόξα και τιμητική γιορτή στο κοτέτσι, κάλεσε την Κλοκλό να ανέβει στη νέα της φωλιά.

Η Κλοκλό χάρηκε πολύ για την τιμή, τους ευχαρίστησε όλους και στρογγυλοκάθισε στην αιώρα. Με τον καιρό όμως έπαψε να είναι εργατική και ταπεινή, άλλαξε συμπεριφορά, δεν αποχωρίζονταν την αιώρα της και ζητούσε από τις άλλες κότες και τον κόκορα να της κάνουν θελήματα. Όσο για αβγά; Ούτε λόγος!

Πολύ γρήγορα φάνηκαν τα πρώτα σύννεφα στο άλλοτε ήρεμο κοτέτσι. Στις νέες αυτές συμπεριφορές, τα προβλήματα και τις συγκρούσεις έρχεται να προστεθεί κάτι ακόμη. Μία νέα κότα μια μέρα έφτασε σαν φάντης μπαστούνι στο κοτέτσι! Ερχόταν από μακριά συνοδευόμενη από τον κόκορα.

Τα κρύα, οι ανεμοθύελλες και η βαρυχειμωνιά είχαν καταστρέψει το κοτέτσι της και είχαν εξαφανίσει τις άλλες κότες και τον κόκορα εκείνου του κοτετσιού. Η μόνη που επέζησε από την καταστροφή και τη μανία του χειμώνα, ήταν η Πλουπλού.

Ήταν μια κότα μεγαλόσωμη, όμως μαζεμένη από το κρύο και το φόβο και φορούσε ένα κόκκινο μακρύ κασκόλ που κείτονταν χάμω, αλλά δε φαινόταν να την ενοχλεί. Κάτω απ' τα φτερά της έκρυβε ντροπαλά με επιμέλεια δύο βελόνες πλεξίματος και νήματα, πολλά νήματα, διαφόρων χρωμάτων.

- Η Πλουπλού θα μείνει μαζί μας, είπε με σοβαρό ύφος στις ξαφνιασμένες κότες ο κόκορας και εισέπραξε ποικίλες αντιδράσεις και μορφασμούς από εκείνες.

Η Κλοκλό που είχε κολλήσει στην αιώρα της, θεώρησε ότι τώρα είχε έρθει η ώρα να κατέβει και πλησίασε τη νεοφερμένη κότα. Την κοίταξε καλά καλά από την κορφή ίσα με τα νύχια και σταμάτησε το βλέμμα της στο κόκκινο κασκόλ.

- Κι αυτό τι το θέλεις στο λαιμό; Θα σε πνίξει, της είπε και το τράβηξε με δύναμη φέρνοντας σε δύσκολη θέση την Πλουπλού, η οποία στη συνέχεια δέχτηκε και άλλα πειράγματα και χειρονομίες και από τις υπόλοιπες δεκαεννέα κότες του κοτετσιού.

Εάν δεν επενέβαινε ο κόκορας, η Πλουπλού θα έβγαине τσουρομαδημένη από τα φτερά και τα νύχια τους.

Περνούσε ο καιρός με τον κόκορα να καταμετρά τ'

αβγά της ομάδας του, την Κλοκλό να απολαμβάνει την εξουσία της, ίσως και τη μοναξιά της και την Πλουπλού να μην φεύγει από τη γωνιά που της έδωσαν, παρά μόνο όταν ήθελε να γεννήσει τα αβγά της και δεν ήταν και λίγα. Είχε κάνει τον αυτοέλεγχό της και γνώριζε καλά τη θέση της στην ιεραρχία. Όλοι την περιγελούσαν και την έλεγαν αντικοινωνική, περίεργη, ιδιότροπη...

Εκείνη όμως πίστευε ότι απλά ήταν αληθινή. Είχε μία μόνο πραγματική φίλη, μία κουτσή κότα τη Χλόη, που κανείς άλλος δεν την πλησίασε λόγω της αναπηρίας της. Περνούσαν όμορφα πολλές ώρες μαζί και στις ελεύθερες ώρες της η Πλουπλού, κάθονταν στη γωνιά της και έπλεκε, έπλεκε, έπλεκε...

Η Κλοκλό εντωμεταξύ απολάμβανε τις ταλαντώσεις της στην αιώρα, δεν ασχολούνταν με τίποτα άλλο παρά μόνο

με τις επιθυμίες της και τις εντολές της και είχε αρχίσει να κουράζει με τη συμπεριφορά της όλο το κοτέτσι.

Η βαρυχειμωνιά είχε φτάσει και ο κόκορας με τόσες δουλειές και σκοτούρες, δεν πρόσεξε την υγεία του, αρρώστησε και δεν μπορούσε σαν άξιο ξυπνητήρι που ήταν, να ξυπνήσει τους χωρικούς που τώρα διαμαρτύρονταν για την αργοπορία τους στη δουλειά.

Τη λύση στο πρόβλημα βρήκε η Πλουπλού. Ανέβαινε κάθε πρωί στον Αη Λια στον λόφο κοντά στο χωριό και χτυπούσε

την καμπάνα τραβώντας το σκοινί που κρέμονταν από το καμπαναριό, για να ξυπνήσουν οι χωρικοί και να πάνε στις δουλειές τους.

Στον κόκορα επίσης χάρισε ένα γκριζογάλανο κασκόλ του είπε:

- Ήρθε η ώρα να σου ανταποδώσω το καλό που μου έκανες. Θα γίνεις γρήγορα καλά, και του έσωσε μία κούπα ζεστό ρόφημα.

Τις επόμενες μέρες ο κόκορας ανάρρωσε πλήρως, αλλά εκείνες που τώρα αρρώστησαν, ήταν οι δεκαεννέα κότες του κοτετσιού, εκτός της Πλουπλούς που φορούσε το κόκκινο κασκόλ της.

Δεν μπορούσαν να κάνουν αβγά, ούτε να προσέξουν τα κοτοπουλάκια τους.

Η δε Κλοκλό από το κρύο είχε «μαζέψει» και δεν είχε το κουράγιο ούτε από το θρόνο της να κατέβει. Μόνο με τη βοήθεια του κόκορα μπόρεσε να κατέβει και πάλι στον «κόσμο των θνητών», θλιμμένη και μετανιωμένη.

Η Πλουπλού ανέλαβε δράση. Μοίρασε σ' όλους από ένα κασκόλ, τάισε καλαμπόκι όλες τις κότες, μάζεψε και τάισε τα κοτοπουλάκια και έφτιαξε ένα ξεχωριστό πουλόβερ «μαξιλαροθήκη πουλόβερ» το ονόμασε, για την Κλοκλό και παρέμεινε κοντά της σε ό,τι χρειαζόταν μέχρι να αναρρώσει.

Με τη φροντίδα της Πλουπλούς, οι κότες ανάρρωσαν και ξεκίνησαν την παραγωγή αβγών για τον ετήσιο διαγωνισμό που πλησίαζε.

Όλα στο κοτέτσι είχαν αλλάξει. Ήρθε φως και αγάπη. Η γαλήνη είχε επιστρέψει και πάλι και μία νέα, δυνατή και αλλά και ανιδιοτελής φιλία είχε ξεκινήσει... εκεί, στο απλό κοτέτσι, στις βόρειες πλαγιές του πανέμορφου Πολυπλάτανου!

Ελένη Μπλιούμη

ΨΥΧΟΓΡΑΦΗΜΑΤΑ

Στο εξοχικό

(Δέσποινα Αμασλίδου, 28/8/2023)

Αναμνηστικά και δώρα καρφωμένα στους τοίχους, αραδιασμένα στα ράφια, στο τζάκι, παντού. Το πιάτο του Σταύρου, της Βούλας, τα «πιατέλια» της Μυτιλήνης, το βάζο της Όλγας, το κηροπήγιο της Ελενίσσας με τον δикέφαλο αετό, τα κεριά της Φανής, τα δικά μου χειροποίητα χαλάκια, το άλλο από την Πορτογαλία κι εκείνο από το Σινά, τα υφασμάτινα λουλούδια της Ντίνας μέσα στο καφέ καλαθάκι, η φωτογραφία στην Αμερική με τον «πόννο» αγκαζέ, κι η άλλη στην Τυνησία με την ελπίδα δίπλα της.

Οι κουρτίνες και τα βελούδινα μαξιλάρια της κυρα-Ιφιγένειας, οι πολυθρόνες και τα σκαμπό από το σπίτι της Αιγαίου, τα κρεβάτια του καλλιτέχνη Χρήστου, το μπρούντζινο διπλό κρεβάτι από το Μπίτ - παζάρ, όλα αρμονικά στο χώρο και ταιριασμένα μεταξύ τους.

Μέσα στα συρτάρια, τα τετράδια με τις ζωγραφιές και τις εκθέσεις, το μικρό ριγέ μαγιό του Αλέξανδρου και το άλλο με τους άγγελους του Charlie της Ιφιγένειας.

Γείτονες φευγάτοι, καλέσματα, φιλοξενίες, τραπεζώματα, γλέντι και τραγούδι στο μπαλκόνι.

Ζωή σκαλωμένη στους τοίχους, κρυμμένη στις ντουλάπες και τα συρτάρια, ζωή φευγάτη, ζωή που ίσως πρέπει να ξεχαστεί.

Το λένε κι οι σοφοί: «Μη νοσταλγείτε, ζείτε στο σήμερα.

Οι μνήμες πονάνε... καλές και κακές».

Εξάλλου και το σπίτι κάποτε θ' αλλάξει χέρια για ν' αρχίσει μια νέα ζωή.

Η ματιά μου σκαλώνει στον ξύλινο δίσκο, στον τοίχο, με τον σοφό λόγο του Ιωσήφ Βρυέννου (15ος αιώνας):

«Σήμερον εμού, αύριον ετέρου, ουδέποτε τινός».

Με παρηγορεί ή με νουθετεί; Δεν ξέρω.

Πάντως εγώ νοιώθω πόνο στα μάτια και δάγκωμα στην καρδιά.

Συγκρότημα στη θάλασσα

(26/8/2023 Δέσποινα Αμασλίδου)

Θυμάμαι συνέχεια τα καλά μου χρόνια στο συγκρότημα και θλίβομαι. Αποδράω με το βιβλίο, την αλάνθαστη δική μου μηχανή του χρόνου. Δε χρειάζομαι Seroxat. Μελετώ, γράφω, σχεδιάζω, προγραμματίζω, ζω...

Η θάλασσα, δίπλα μου, σιγοψιθυρίζει λόγια σοφά και παρήγορα, τα ίδια, χρόνια τώρα. Το κύμα της σκάει κι επαναλαμβάνει μονότονα... «εδώ είμαι, δε φεύγω, μη λυπάσαι, μη φοβάσαι».

Κόψαμε τις λυγαριές γιατί γέρασαν κι έπεφταν στη στέγη, η αμαρυλλίς μας μαράθηκε, οι πικροδάφνες αραίωσαν, τα μικρά κυπαρισσάκια που είχαμε φυτέψει πριν 30 χρόνια έγιναν θηρία κι αγρίεψαν, το γκαζόν χλώμιασε, οι κούνιες σκούριασαν... αλλά η θάλασσα, μπροστά μου νέα κι ωραία, δε σταματάει να μου μιλάει και να με νουθετεί.

Τα σπίτια γέρασαν, οι ιδιοκτήτες επίσης, τα χαμόγελα λιγόστεψαν, οι έννοιες περίσσεψαν, τα κέφια χάθηκαν, οι καλημέρες αραίωσαν, άγνωστοι εισέβαλλαν στην αυλή μας και μας αναστάτωσαν... κι η θάλασσα επιμένει αιθαλής. Κι εγώ επιμένω δίπλα της, μέσα της. Αυτή μου αρκεί, δε μ' ενοχλεί κανείς, δε μου χρειάζεται κανείς! Αυτή και το βιβλίο μου αρκούν!